

วารสารการศึกษาไทย

THAILAND EDUCATION JOURNAL

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา | www.onec.go.th
Office of the Education Council | ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑๑๗

กันยายน ๒๕๕๗

พลเรือเอก ณรงค์ พิพัฒนาศัย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗ รองศาสตราจารย์ ดร.ชวณี ทองโรจน์ รองเลขาธิการสภาการศึกษา รักษาการแทน เลขาธิการสภาการศึกษา พร้อมด้วยผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ และข้าราชการร่วมต้อนรับ พลเรือเอก ณรงค์ พิพัฒนาศัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร และ พลเอกสุรเชษฐ์ ชัยวงศ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ณ อาคารราชวัลลภ กระทรวงศึกษาธิการ

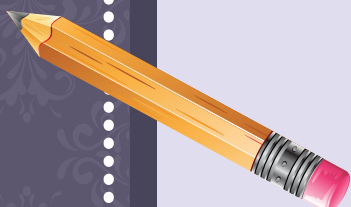
บทบรรณาธิการ

ในเดือนกันยายนนี้ ชาวกระทรวงศึกษาธิการต่างยินดีที่ได้มีโอกาสต้อนรับ พลเรือเอก ณรงค์ พิพัฒนาศัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ดร. กฤษณพงศ์ กีรติกร และ พลเอกสุรเชษฐ์ ชัยวงศ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการคนใหม่ พร้อมยังขนรับ การสร้างค่านิยมของคนไทย ๑๒ ประการ ตามนโยบายของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี โดยจะนำไปสานต่อด้วยการบรรจุลงในเป้าหมายของแผน การปฏิรูปการศึกษา พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ ซึ่งค่านิยมทั้ง ๑๒ ประการนี้ วารสาร การศึกษาไทยได้นำมาเผยแพร่ไว้ที่ปกหลังของวารสารฉบับนี้แล้ว

สำหรับวารสารการศึกษาไทยฉบับนี้ ถือเป็นวารสารฉบับพิเศษเป็นอย่างยิ่ง เพราะ นอกจากจะเปิดตัวรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการและรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง ศึกษาธิการคนใหม่ รวมทั้งเผยแพร่นโยบายเร่งด่วนของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ยังได้ รับเกียรติจากผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาหลายท่านให้ สัมภาษณ์โดยฝากมุมมองทางการศึกษาไว้อย่างน่าประทับใจ ติดตามอ่านได้ใน “รายงาน พิเศษ ๒ และรายงานพิเศษ ๓” นอกจากนี้ยังมีบทความที่น่าสนใจซึ่งให้ความรู้ในเชิงลึก อาทิ บทความเรื่อง “การปฏิรูปการศึกษาไทยครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ ๕ : บทเรียน สำหรับการปฏิรูปในรัชกาลที่ ๙” บทความนี้ให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางในการปฏิรูป การศึกษาในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ท่านผู้อ่านจะได้เห็นถึง พระปรีชาสามารถและพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ที่เห็นความสำคัญของ การศึกษา แม้จะมีอุปสรรคแต่ด้วยพระปรีชาสามารถก็ทำให้อุปสรรคต่าง ๆ ผ่านพ้นไป ได้ แนวทางที่พระองค์ทรงใช้นั้นเป็นอย่างไร ปัจจัยใดมีผลต่อความสำเร็จ และสิ่งใดจะ เป็นบทเรียนสำหรับการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันบ้าง ติดตามอ่านได้ใน “บทความ พิเศษ” เมื่อได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ ๕ แล้ว แนวทาง การปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันจะเป็นไปในทิศทางใด ติดตามได้ใน “บทความ ๑” เรื่อง “ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาไทย”

วารสารการศึกษาไทย ได้จัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับ “วารสารการศึกษาไทย” เพื่อทีมงานจะได้นำข้อคิดเห็นที่ได้ไปปรับปรุง ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป ผู้ที่ตอบแบบสอบถามครบถ้วนและส่ง fax กลับมาที่ สกศ. เบอร์ ๐๒ ๒๔๓ ๐๐๘๓ หรือสะดวกจะส่งจดหมายมาตามที่อยู่ของสำนักงานฯ จะได้รับของที่ระลึกทุกคนค่ะ ส่งกันมาเยอะนะคะ

นางสุรางค์ โพธิ์ฤกษ์นางค์
ที่ปรึกษาด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา

วารสารการศึกษาไทย

THAILAND EDUCATION JOURNAL

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา | www.onec.go.th

Office of the Education Council | กันยายน ๒๕๕๗ ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑๐๗

สารบัญ

๐๓	แนะนำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการและรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ	คณะที่ปรึกษา
		รองเลขาธิการสภาการศึกษา รักษาราชการแทน เลขาธิการสภาการศึกษา (นางชวณี ทองโรจน์) ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา (นางทิพย์สุดา สุเมธเสนีย์)
๐๗	รายงานพิเศษ ๑ / สำนักสื่อสารสาธารณะ - นโยบายปฏิรูปการศึกษาของ ครม. และ รมว.ศธ.	ที่ปรึกษาด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา (นางสุรางค์ โพธิ์พฤชขางค์)
๑๒	รายงานพิเศษ ๒ / ไกล่ตา สดสมศรี สำนักสื่อสารสาธารณะ - การปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูปการเรียนรู้ของไทย	ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษาและ พัฒนาการเรียนรู้ ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา ผู้อำนวยการสำนักพัฒนากฎหมายการศึกษา ผู้อำนวยการสำนักอำนาจการ ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนการศึกษา ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร ผู้อำนวยการสำนักนโยบายความร่วมมือ กับต่างประเทศ ผู้อำนวยการสำนักสื่อสารสาธารณะ
๑๔	รายงานพิเศษ ๓ / ไกล่ตา สดสมศรี สำนักสื่อสารสาธารณะ - การพัฒนาการศึกษาไทยเพื่อยกระดับคุณภาพคนไทย	กองบรรณาธิการ นางสุรางค์ โพธิ์พฤชขางค์ บรรณาธิการ นางสาวสุวิมา เกษณะนิล นางสาวทัศนีย์วัลย์ นิยมบุบผา นายสุกสิทธิ์ ภูภักดี ผู้ช่วยบรรณาธิการ นายศิริรัตน์ ชำนาญกิจ นายสุกสิทธิ์ ภูภักดี นายสุภาชัย พันธุ์เดช ถ่ายภาพ
๑๖	บทความพิเศษ / สุรางค์ โพธิ์พฤชขางค์ ที่ปรึกษาด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา - การปฏิรูปการศึกษาไทยครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ ๕ : บทเรียนสำหรับการปฏิรูปการศึกษาในรัชกาลที่ ๙	
๒๘	ข่าวย่อสภา / ศลิษา ใจสมุทร สำนักสื่อสารสาธารณะ	
๓๒	บทความวิชาการ ๑ / ดร.สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา - ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาไทย	
๓๗	บทความวิชาการ ๒ / สุวิมล เล็กสุขศรี สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา - บทวิเคราะห์ผลการกู้ยืมเงิน กยศ. ที่มีต่อโอกาสการเข้าถึงและ คุณภาพการศึกษา : กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น	
๔๑	ครู/ผู้บริหาร / รศ.ดร.สุศักดิ์ หลาบมาลา - การเลี้ยงลูกให้เรียนรู้สองภาษา	
๔๗	กฎหมายน่ารู้ / ดร.สวัสดิ์ ภูทอง สำนักพัฒนากฎหมายการศึกษา - สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา : ทางเลือกเพื่อการศึกษาและ พัฒนาคุณภาพการศึกษา	

วัตถุประสงค์การจัดทำ

1. เพื่อรายงานข่าวสารความเคลื่อนไหวความก้าวหน้าเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาในแต่ละเดือน
2. เพื่อนำเสนอตัวอย่างความสำเร็จเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาในด้านต่าง ๆ ต่อสาธารณชน
3. เพื่อเป็นสื่อในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กับบุคคล/หน่วยงานต่าง ๆ
4. เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษา

พลเรือเอก ณรงค์ พิพัฒนาศัย (Admiral Narong Pipatanasai) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ประวัติการศึกษา

- โรงเรียนอำนวยศิลป์พระนคร
- โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ ๑๓
- โรงเรียนนายเรือ รุ่นที่ ๗๐
- หลักสูตร นายทหารปราบเรือดำน้ำ กองการฝึก กองเรือยุทธการ
- หลักสูตร ตันป็น กองการฝึก กองเรือยุทธการ

ประวัติการทำงาน

- นายทหารปราบเรือดำน้ำ เรือหลวงศิริรัฐ หมู่เรือที่ ๑ กองเรือปราบเรือดำน้ำ กองเรือยุทธการ
- ตันเรือเรือตรวจการณ ๑๕ หมู่เรือที่ ๖ กองเรือตรวจอ่าว กองเรือยุทธการ
- รักษาการตันทันเรือหลวงปราบปรักษ์ หมู่เรือที่ ๕ กองเรือตรวจอ่าว กองเรือยุทธการ
- รักษาการนายทหารสื่อสาร กองเรือตรวจอ่าว กองเรือยุทธการ
- ผู้บังคับการเรือหลวงนาคา หมู่เรือที่ ๓ กองเรือตรวจอ่าว กองเรือยุทธการ
- ตันเรือเรือหลวงตาปี หมู่เรือที่ ๑ กองเรือปราบเรือดำน้ำ กองเรือยุทธการ
- นายธงรองผู้บัญชาการกองเรือยุทธการ
- รักษาการ นายทหารคนสนิทรองปลัดกระทรวงกลาโหม
- ผู้บังคับหมู่เรือที่ ๔ กองเรือตรวจอ่าว กองเรือยุทธการ และรักษาการผู้บังคับการเรือหลวงวิทยาคม หมู่เรือที่ ๔ กองเรือตรวจอ่าว กองเรือยุทธการ อีกตำแหน่งหนึ่ง
- ผู้อำนวยการกองการศึกษา โรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ สถาบันวิชาการทหารเรือชั้นสูง และรักษาการรองผู้อำนวยการกองการปกครอง โรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ สถาบันวิชาการทหารเรือชั้นสูงอีกตำแหน่งหนึ่ง
- ผู้อำนวยการกองยุทธการ กรมยุทธการทหารเรือ
- ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารเรือไทย/โรม และรักษาการผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารไทย/โรม
- รองเสนาธิการสถาบันวิชาการทหารเรือชั้นสูง
- รองเจ้ากรมยุทธการทหารเรือ
- ผู้ช่วยเจ้ากรมยุทธการทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด
- เสนาธิการกองเรือภาคที่ ๒ กองเรือยุทธการ
- เจ้ากรมยุทธการทหารเรือ
- ผู้ช่วยเสนาธิการทหารเรือ ฝ่ายยุทธการ
- รองเสนาธิการทหารเรือ
- ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษ (อัตรพลเรือเอก) กองทัพเรือ
- รองผู้บัญชาการทหารเรือ
- ผู้บัญชาการทหารเรือ คนที่ ๔๙
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๗)

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

- มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (ม.ป.ช.)
- มหาวชิรมงกุฎ (ม.ว.ม.)
- เหรียญพิทักษ์เสรีชน ชั้นที่ ๒ ประเภทที่ ๒
- เหรียญราชการชายแดน

ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร
(Dr.Krissanapong Kirtikara)
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ประวัติการศึกษา

- B.Sc. in Engineering (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) University of Glasgow, สหราชอาณาจักร
- Ph.D. University of Glasgow, สหราชอาณาจักร
- การอบรมและวิจัยทาง Alternative Energy University of Florida, Gainesville, สหรัฐอเมริกา

หน้าที่สำคัญ : ภาครัฐ

- อาจารย์และที่ปรึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
- รองประธานกรรมการส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.)
- นายกสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
- ประธานคณะกรรมการวิทยาลัยชุมชน
- ประธานกรรมการบริหารสถาบันวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมโทรคมนาคม
- ประธานคณะกรรมการบริหารโรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย ๑๒ แห่ง ในฐานะโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค
- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ : คณะกรรมการปฏิรูป, กองทุนอนุรักษ์พลังงาน, สถาบันคลังสมองของชาติ, สภามหาวิทยาลัยทักษิณ, สภามหาวิทยาลัยแม่โจ้, สภามหาวิทยาลัยมหิตล, สภามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สภามหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, สภาสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น, สภามหาวิทยาลัยรังสิต
- ที่ปรึกษาคณะทำงานโครงการพัฒนาอัจฉริยภาพเด็กและเยาวชนด้านวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (มจช. - สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ)

หน้าที่สำคัญ : ภาคเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชน

- กรรมการสภาอากาศไทย
- เลขาธิการและกรรมการบริหารมูลนิธิจุมภฏ-พันธุ์ทิพย์, ประธานมูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขา, ประธานมูลนิธิภูมิปัญญา
- กรรมการบริหาร : สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย, มูลนิธิพลังงานเพื่อสิ่งแวดล้อม, บริษัท ดอยคำผลิตภัณฑ์อาหาร จำกัด (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์), มูลนิธิสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม, มูลนิธิสยามกัมมาจล
- ประธานคณะกรรมการมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี

ประสบการณ์ทำงาน

- รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๗)
- เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา
- อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

- ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี : รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและวิเทศสัมพันธ์, รักษาการคณบดีคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ, คณบดีคณะพลังงานและวัสดุ, คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์, ประธานสายวิชาเทคโนโลยีวัสดุ, หัวหน้าภาควิชาวิศวกรรมไฟฟ้า
- รองผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ
- ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์, รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
- กรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ประธานกรรมการโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์
- ประธานคณะกรรมการด้านการศึกษา คณะกรรมการปฏิรูปประเทศ (คปร.)

เกียรติยศและรางวัลที่ได้รับ

- รางวัลพระราชทาน เนื่องในการสอบได้เป็นที่หนึ่งของประเทศไทย ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายวิทยาศาสตร์ (พ.ศ. ๒๕๐๗)
- รางวัล George Young (พ.ศ. ๒๕๐๙, ๒๕๑๐) และรางวัล Grey, Law and Watts (พ.ศ. ๒๕๑๔) จาก University of Glasgow
- เหรียญทองการสอบเกียรติคุณอันดับหนึ่ง (พ.ศ. ๒๕๑๒)
- รางวัลเกียรติคุณอาเซียนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (พ.ศ. ๒๕๓๘)
- รางวัลนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติสาขาวิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรมวิจัย (พ.ศ. ๒๕๔๐)
- ปริญญาวิศวกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ (พ.ศ.๒๕๕๑), มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (พ.ศ.๒๕๕๓)

งานวิจัย

งานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

- วัสดุควงอาทิตย์, ระบบแสงอาทิตย์เทียม, ระบบโซลาร์เซลล์, ผิวนำเลือกรังสี, เซนเซอร์ชีวภาพและเคมี, ผิวนำเคลือบกันการผูกพัน

งานวิจัยด้านการศึกษานโยบาย

- อุดมศึกษา, เทคโนโลยีสารสนเทศ, พลังงาน, กำลังคนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, การศึกษาวิทยาศาสตร์สำหรับผู้มีความสามารถพิเศษและผู้ด้อยโอกาส, เทคโนโลยีและภูมิปัญญา
- ตีพิมพ์บทความวิจัย บทความและรายงานทางวิชาการ ประมาณ ๒๐๐ เรื่อง
- ควบคุมวิทยานิพนธ์นักศึกษาระดับปริญญาโทและเอกที่สำเร็จการศึกษาแล้ว ประมาณ ๑๐๐ คน, ทำงานวิจัยและกำกับกรวิจัยเชิงนโยบาย, การประเมินโครงการ/แผน, การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ/แผนระดับชาติและนานาชาติ ประมาณ ๓๐ เรื่อง

พลเอก สุรเชษฐ์ ชัยวงศ์
(Gen.Surachet Chaiwong)
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ประวัติการศึกษา

- ม.ศ.๓ โรงเรียนวัดสุทธิวราราม
- นักเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ ๑๔
- นักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (จปร.๒๕)
- หลักสูตรนายทหารกิจการพลเรือน, นายทหารปลัดบัญชาระดับบริหาร, กฎหมายระดับผู้บังคับการทหารกรมพระธรรมนูญ
- ปริญญาตรี นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ปริญญาโท รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- โรงเรียนเสนาธิการทหารบก ชุดที่ ๖๖
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๑

ประวัติการรับราชการ

- ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ ๒ กรมทหารราบที่ ๑๗ ค่ายสุรศักดิ์มนตรี ลำปาง
- เสนาธิการค่ายกาวิละ เชียงใหม่ และรองผู้บังคับการกรมทหารราบที่ ๗
- ผู้อำนวยการกองยุทธการกองทัพภาคที่ ๒ พิษณุโลก
- ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ ๗
- ผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ ๔
- แม่ทัพน้อยที่ ๓ ค่ายสมเด็จพระนเรศวรมหาราช
- รองเสนาธิการทหารบก
- รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๗)

ประกาศเกียรติคุณ

- โล่ประกาศเกียรติคุณในฐานะเป็นบุคคลที่สร้างชื่อเสียงและเกียรติยศให้แก่กองทัพภาคที่ ๓
- รางวัลศิษย์เก่าดีเด่น โรงเรียนวัดสุทธิวราราม

ประวัติการทำงานอื่นๆ

- ผู้อำนวยการสโมสรฟุตบอลอาร์มียูไนเต็ด (ปี ๒๕๕๗)

นโยบายปฏิรูปการศึกษาของ คสม. และ รบว.ศธ.

ด้วยคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นำโดย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ที่ได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗ ที่ผ่านมาว่า นโยบายทุกด้านที่เสนอเป็นยุทธศาสตร์ การพัฒนาที่ยั่งยืนและต้องการให้ประชาชนเกิดความชัดเจนและรู้ล่วงหน้าว่า ประเทศไทย จะก้าวไปทางไหน เพื่อจะได้เตรียมตัวได้ ถูกต้อง ในการบริหารราชการแผ่นดินรัฐบาล มีนโยบาย ๑๑ ด้าน คือ ๑) การปกป้องและ

เชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ ๒) การรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศ ๓) การลดความเหลื่อมล้ำของสังคม และการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ ๔) การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ๕) การยกระดับคุณภาพบริการด้านสาธารณสุขและสุขภาพของประชาชน ๖) การเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ๗) การส่งเสริมบทบาทและใช้โอกาสในประชาคมอาเซียน ๘) การพัฒนาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จาก วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนาและนวัตกรรม ๙) การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรและการสร้าง สมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ๑๐) การส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาล และการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ และ ๑๑) ปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

สำหรับ นโยบายด้านการศึกษาได้กำหนดไว้ใน ข้อที่ ๔. การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและ วัฒนธรรม รัฐบาลจะนำการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ และความเป็นไทย มาใช้สร้างสังคมให้เข้มแข็งอย่างมีคุณภาพและคุณธรรมควบคู่กัน ดังนี้

๑) จัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษาทางเลือก ไปพร้อมกัน เพื่อสร้างคุณภาพของคนไทยให้สามารถเรียนรู้ พัฒนาตนได้เต็มตามศักยภาพ ประกอบอาชีพและ ดำรงชีวิตได้โดยมีความใฝ่รู้และทักษะที่เหมาะสม เป็นคนดีมีคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพการเรียนรู้โดยเน้นการเรียนรู้ เพื่อสร้างสัมมาชีพในพื้นที่ ลดความเหลื่อมล้ำ และพัฒนากำลังคนให้เป็นที่ต้องการเหมาะสมกับพื้นที่ ทั้งใน ด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และธุรกิจบริการ

๒) ในระยะเฉพาะหน้า จะปรับเปลี่ยนการจัดสรรงบประมาณ สนับสนุนการศึกษาให้สอดคล้องกับความเป็นจริงของผู้เรียน และ ลักษณะพื้นที่ของสถานศึกษาปรับปรุงและบูรณาการระบบ การกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มโอกาสแก่ ผู้ยากจนหรือด้อยโอกาส จัดระบบการสนับสนุนให้เยาวชนและ ประชาชนทั่วไปมีสิทธิเลือกรับบริการการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน และนอกโรงเรียน โดยจะพิจารณาจัดให้มีคู่มือการศึกษาเป็น แนวทางหนึ่ง

๓) ให้องค์กรภาคประชาสังคม ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทั่วไปมีโอกาสร่วมจัด การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง และร่วมในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ กระจายอำนาจการบริหารจัดการ การศึกษาสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามศักยภาพและความพร้อม โดยให้สถานศึกษา สามารถเป็นนิติบุคคล บริหารจัดการได้อย่างอิสระและคล่องตัวขึ้น

๔) พัฒนาคอนเทนต์การเรียนรู้โดยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถมีความรู้และทักษะใหม่ที่สามารถ ประกอบอาชีพได้หลากหลายตามแนวโน้มการจ้างงานในอนาคต ปรับกระบวนการเรียนรู้และหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับ ภูมิสังคม โดยบูรณาการความรู้และคุณธรรมเข้าด้วยกันเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ทักษะ การใฝ่เรียนรู้ การแก้ปัญหา การรับฟังความเห็นผู้อื่น การมีคุณธรรม จริยธรรมและความเป็นพลเมืองดี โดยเน้น ความร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียน

๕) ส่งเสริมอาชีวศึกษาและการศึกษาระดับวิทยาลัยชุมชนเพื่อสร้างแรงงานที่มีทักษะโดยเฉพาะในท้องถิ่นที่มี ความต้องการแรงงาน และพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้เชื่อมโยงกับมาตรฐานวิชาชีพ

๖) พัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพและมีจิตวิญญาณของความเป็นครู เน้นครูผู้สอนให้มีวุฒิตรง ตามวิชาที่สอน นำเทคโนโลยีสารสนเทศและเครื่องมือที่เหมาะสมมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อเป็นเครื่องมือช่วยครู หรือเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น การเรียนทางไกล การเรียนโดยระบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น รวมทั้งปรับระบบ การประเมินสมรรถนะที่สะท้อนประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ

๗) ทะนุบำรุงและอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ สนับสนุนให้องค์กรทางศาสนามีบทบาทสำคัญใน การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างสันติสุขและความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทย อย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมตามความพร้อม

๘) อนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม ภาษาไทยและภาษาถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้ง ความหลากหลายของศิลปวัฒนธรรมไทยเพื่อการเรียนรู้ สร้างความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์และความเป็นไทย นำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์อันดีในระดับประชาชนระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ ตลอดจนเพิ่มมูลค่า ทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ

๙) สนับสนุนการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านและวัฒนธรรมสากล และ การสร้างสรรค์งานศิลปะและวัฒนธรรมที่เป็นสากลเพื่อเตรียมเข้าสู่สากลวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียนและเพื่อ การเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลก

๑๐) ปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี รวมทั้งสนับสนุนการผลิตสื่อคุณภาพเพื่อเปิดพื้นที่สาธารณะให้เยาวชน และประชาชนได้มีโอกาสแสดงออกอย่างสร้างสรรค์

ภาคบ่ายในวันเดียวกัน พลเรือเอก อนุพงษ์ พิศาลพัฒนาศัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ พร้อมด้วย ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร และ พลเอก สุรเชษฐ์ ชัยวงศ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ มอบนโยบาย และแนวทางการดำเนินงาน ให้กับผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ ณ อาคารราชวัลลภ กระทรวงศึกษาธิการ

พลเรือเอก อนุพงษ์ พิศาลพัฒนาศัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวถึง นโยบายในการพัฒนาและปฏิรูปการศึกษา มี ๕ นโยบายทั่วไป ๗ นโยบายเฉพาะ (ดำเนินการให้เห็นผลใน ๑ ปี) และ ๑๐ นโยบายเร่งด่วน (ดำเนินการให้เห็นผลใน ๓ เดือน) มีรายละเอียด ดังนี้

๕ นโยบายทั่วไป

๑. การพัฒนาและปฏิรูปการศึกษา จะต้องยึดหลักการมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ และความต้องการของทุกภาคส่วนในสังคม มีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ รวมทั้งเป็นไปตามกระบวนการของสภาพัฒนาการศึกษาระดับชาติและสถานศึกษา และนโยบายของคณะรัฐมนตรี เพื่อให้การดำเนินงานเป็นที่ยอมรับและเกิดความมั่นคงยั่งยืนในระบบการศึกษาของไทย

๒. การสร้างโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทย จะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความเท่าเทียมและเป็นธรรม โดยการน้อมนำแนวทางการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการศึกษาสมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มได้มีโอกาสเข้าถึงองค์ความรู้ได้โดยสะดวก และสามารถพัฒนาและประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างเท่าเทียม

๓. การพัฒนาระบบการจัดการศึกษาและการพัฒนาหลักสูตรทางการศึกษา จะต้องให้ความสำคัญกับการยกระดับความรู้ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและปลูกฝังคุณธรรม การสร้างวินัย ปลูกฝังอุดมการณ์ความยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ การมีจิตสาธารณะ ความตระหนักถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในหลักการประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด อุดมการณ์ และความเชื่อ รวมทั้งรู้คุณค่าและสืบสานวัฒนธรรมและขนบประเพณีอันดีงามของไทย

๔. การส่งเสริมและยกสถานะของครูซึ่งเป็นบุคลากรหลักในระบบการศึกษา จะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างเสริมให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงในสังคม เป็นบุคลากรที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม มีภูมิความรู้และทักษะในการสื่อสารถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสม มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ตลอดจนมีฐานะและคุณภาพชีวิตที่ดี

สอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมไทยในปัจจุบัน

๕. การบริหารและการปฏิบัติราชการกระทรวงในทุกระดับ จะต้องให้ความสำคัญกับการบูรณาการ การปฏิบัติของทุกหน่วยงานในสังกัดให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและสานสอดคล้องกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ปราศจากการทุจริตคอร์รัปชัน ตลอดจนให้ความสำคัญกับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานด้านการศึกษาที่ถูกต้อง รวดเร็วและตรงกับความต้องการของสังคม

๗ นโยบายเฉพาะ

๑. การพัฒนาการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และสนับสนุนการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้
๒. การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.๒๕๕๘ และการดำรงความต่อเนื่องภายหลังการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
๓. การพัฒนาศักยภาพการแข่งขันและสนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน
๔. การมุ่งเน้นการผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ
๕. การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้ทันสมัย
๖. การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๘ ของกระทรวงศึกษาธิการ
๗. การดำเนินการตามแผนการศึกษาแห่งชาติและการปฏิรูปการศึกษา

๑๐ นโยบายเร่งด่วน

๑. เร่งสำรวจและให้ความช่วยเหลือเยียวยา รวมทั้งฟื้นฟูโรงเรียน สถานศึกษา นักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์อุทกภัยโดยเร็ว
๒. เร่งแก้ไขปัญหาความรุนแรงและเหตุทะเลาะวิวาทของนักศึกษาอาชีวศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
๓. เร่งสร้างค่านิยมอาชีวศึกษา ปรับภาพลักษณ์และกำหนดมาตรการเพื่อจูงใจให้นักเรียนนักศึกษา พ่อแม่และผู้ปกครองมีความยินดีและส่งเสริมให้บุตรหลานเข้ารับการศึกษาในสายอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะวิชาชีพที่ขาดแคลนและเป็นความต้องการของตลาดแรงงาน
๔. ทบทวนหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ มีเวลาทำกิจกรรม เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ รวมทั้งปลูกฝังในเรื่องค่านิยมหลัก มีคุณธรรม จริยธรรม สร้างวินัย จิตสำนึก ความรับผิดชอบต่อสังคม การยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความภาคภูมิใจในการเป็นคนไทย
๕. เร่งพิจารณาทบทวนการอุดหนุนรายหัวแก่นักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของภาครัฐและเอกชน การช่วยเหลือค่าอุปกรณ์การเรียนของนักเรียนสายอาชีวศึกษา อาชีวศึกษา และ

การช่วยเหลือเด็กยากจน พิกัด และด้อยโอกาส

๖. เร่งขยายบทบาทของภาคเอกชนในการมีส่วนร่วมในระบบการศึกษา โดยเฉพาะการจัดทำข้อตกลงระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจเอกชนในการให้การสนับสนุนและการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าทำงานหลังสำเร็จการศึกษาและการสนับสนุนอื่น ๆ ให้เพิ่มมากขึ้น

๗. เร่งปรับระบบการบรรจุครูและการรับรองมาตรฐานวิชาชีพครูให้เอื้อต่อการเพิ่มโอกาสให้มีบุคลากรที่มีความรู้

และประสบการณ์ที่เหมาะสมเข้ามาในระบบการศึกษาเพิ่มมากขึ้นเพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูและบุคลากรอาชีวศึกษาและครูสาขาขาดแคลนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๘. เร่งทบทวนมาตรการการจัดกิจกรรมรณรงค์ของนักเรียนนักศึกษาในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และมาตรการติดตาม ควบคุม การลักลอบการจัดกิจกรรมรณรงค์ทั้งภายในและภายนอกสถาบันการศึกษา ให้เป็นไปในแนวทางที่สร้างสรรค์ ปลอดภัย ปราศจากการใช้ความรุนแรง การละเมิดและคุกคามทางเพศ รวมทั้งไม่ขัดต่อหลักศีลธรรม ขนบประเพณีอันดีงามและเป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน โดยให้มีผลบังคับ ใช้ให้ทุกสถาบัน การศึกษายึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

๙. เร่งทบทวนมาตรการความปลอดภัยสำหรับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาออกสถานศึกษาและมาตรการความปลอดภัยในการเดินทางและการขนส่งเป็นหมู่คณะของนักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา โดยให้มีผลบังคับใช้ให้ทุกสถาบันการศึกษายึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

๑๐. เร่งดำเนินการตามนโยบายเร่งด่วนของคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษาทั้งที่เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักและหน่วยสนับสนุนให้เห็นผลในการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และเป็นไปตามเป้าหมายและกรอบระยะเวลาที่กำหนด

ร.มว.ศธ. กล่าวเพิ่มเติมว่า ผมได้เห็นถึงศักยภาพและความตั้งใจที่ดีของผู้บริหารและบุคลากรของกระทรวงศึกษาธิการในอีกมุมหนึ่งผมได้เห็นถึงปัญหาในระบบการศึกษาของประเทศไทย และเข้าใจว่าระบบการศึกษาจะดีหรือไม่ดี ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกระทรวงศึกษาธิการแต่เพียงหน่วยงานเดียว แต่การศึกษามีความเกี่ยวข้องกับหลากหลายมิติทางสังคมที่มีอีกหลายหน่วยงานเกี่ยวข้อง แต่กระทรวงศึกษาธิการจะต้องเข้าใจบทบาทและต้องเป็นหลัก ในการขับเคลื่อนให้เกิดกระบวนการพัฒนาระบบการศึกษาให้ได้อย่างเป็นรูปธรรม จะต้องร่วมกันปรับปรุงพัฒนากระบวนการและกลไกในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลสูงสุดตามแนวนโยบายของรัฐบาล ภายใต้เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

รายงานพิเศษ

โกธิตา สดสมศรี
สำนักสื่อสารสาธารณะ

การปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูป การเรียนรู้ของไทย

รองศาสตราจารย์ ดร.ชวณี ทองโรจน์ รองเลขาธิการสภาการศึกษา รักษาการแทน เลขาธิการสภาการศึกษา กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษาของประเทศเป็นหนึ่งในวาระเร่งด่วนที่คณะรัฐมนตรีดำเนินการแก้ไข เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาของไทยซึ่งเป็นหัวใจในการผลิตและพัฒนาบุคลากรของประเทศ เพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างสมรรถนะของคนไทยให้มีความพร้อมสำหรับก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจและสังคมในโลกศตวรรษที่ ๒๑ “สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา” ในฐานะหน่วยเสนาธิการด้านการศึกษาของประเทศ และผู้กำหนดทิศทางพัฒนานโยบายการศึกษาของชาติไปสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับแผนการศึกษา ได้ดำเนินการจัดทำแผนการศึกษาในระยะที่ ๒ ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ถึง ๒๕๕๙ เป็นไปตามแนวทางของรัฐบาลที่จัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูปการเรียนรู้ ปัจจัยสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา คือ การคิดให้ครบถ้วนทั้งระบบ

๑. การปฏิรูปครู เพราะครูต้องจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ
๒. การเพิ่มการกระจายโอกาสและคุณภาพการศึกษาให้มีความเท่าเทียม ทำให้คนทุกระดับสามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างทั่วถึง
๓. ระบบการบริหารจัดการ โครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือการกระจายอำนาจ
๔. การผลิตและพัฒนากำลังคนให้ เป็นไปตามแผนกำลังคนของประเทศ และสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก
๕. การปฏิรูปการเรียนรู้และวิธีจัดการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตาม

ศักยภาพของแต่ละบุคคลได้ดี นำเทคโนโลยีและวิธีการใหม่ ๆ เข้ามา แต่จะต้องพัฒนาครูให้เข้าใจเพื่อจะได้พัฒนาการเรียนรู้นักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

๖. ระบบการใช้ ICT เพื่อการศึกษา ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศมีความก้าวหน้าไปมาก แต่ความแตกต่างในพื้นที่จะมีกำลังคนของครูไม่เท่ากัน ดังนั้น การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาเข้าไปมีส่วนช่วย จะมีผลให้การจัดการศึกษามีคุณภาพดี และหน่วยงานต่าง ๆ จะต้องใช้เป็นแผนในการดำเนินการต่อไปให้ประสบความสำเร็จ

ปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ หมายถึง การนำสิ่งที่มีอยู่แล้วในปัจจุบันมาผสมผสานเพื่อใช้ประโยชน์ให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่

หรือการมีทรัพยากรที่มีอยู่แล้ว เช่น อินเทอร์เน็ต ทีวีดิจิทัล การจัดห้องเรียนอัจฉริยะ หรือสมาร์ตคลาสรูม เข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนให้ก้าวหน้าขึ้น เทคโนโลยีสารสนเทศจะช่วยให้นักเรียนมองเห็นภาพที่เป็นโลกภายนอกห้องเรียนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ เรื่องของภาษาก็เช่นเดียวกัน เราสามารถเรียนรู้ฝึกหัดภาษาโดยไม่จำเป็นต้องใช้ครูเพียงอย่างเดียว แต่นักเรียนสามารถนำกลับไปฝึกฝนที่บ้านได้

สมาร์ตคลาสรูม คือ เครื่องมือหนึ่งที่เข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน การจัดห้องเรียนให้มีเครื่องมือทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย และผู้เรียนสามารถเรียนรู้สร้างจินตนาการได้อย่างชัดเจนมากขึ้น เช่น การเกิดฟ้าร้อง ฟ้าผ่า ในวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีสามารถใช้จำลองได้ผสมผสานเข้าไปช่วยอำนวยความสะดวกให้นักเรียนมองเห็นภาพในขณะที่ฟ้าร้องฟ้าผ่า นอกจากนี้ ระบบอินเทอร์เน็ตที่เข้าถึงระบบการศึกษาได้มีการขยายไปสู่โรงเรียนต่าง ๆ กรณีที่ทีวีดิจิทัลสามารถใช้เทคโนโลยีเหล่านี้มาช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปได้ดียิ่งขึ้น ที่สำคัญคือครูผู้สอนต้องได้รับการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีเหล่านั้น และทำอย่างไรที่จะให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพที่มีของแต่ละบุคคล

“การปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูปการเรียนรู้เป็นความท้าทายอย่างยิ่งของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การขับเคลื่อนแล้วเสร็จเป็นรูปธรรม สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาต้องมีการปรับตัวและเตรียมความพร้อมขององค์กรเพื่อรองรับการทำงานของคณะอนุกรรมการ และคณะทำงานต่าง ๆ รวมถึง การตัดสินใจเชิงนโยบาย การติดตามประเมินผลการจัดการศึกษา อยู่บนพื้นฐานของข้อมูลและงานวิจัยที่น่าเชื่อถือ วิเคราะห์ข้อมูลสนับสนุนที่ถูกต้องแม่นยำ เพื่อให้สภาการศึกษานำมาประกอบการตัดสินใจ และกำหนดทิศทางการปฏิรูปการศึกษาอย่างถูกต้อง นำเสนอให้รัฐบาลที่จะดำเนินการปฏิรูปใช้ประกอบการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง” รองศาสตราจารย์ ดร.ชวินี กล่าวสรุป

รายงานพิเศษ

โกศลตา สดสมศรี
สำนักสื่อสารสาธารณะ

การพัฒนาการศึกษาไทย เพื่อยกระดับคุณภาพคนไทย

ดร.จิรพรรณ ปุณเกษม รองเลขาธิการสภาการศึกษา กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษาไทยในแต่ละครั้งยังคงต้องเป็นการปฏิรูปการเรียนรู้ และยึดหลักตามที่ระบุในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีความมุ่งหมายและหลักการการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ ในแนวการจัดการศึกษามุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ของไทย จากการเรียนความรู้ให้เป็นการพัฒนากระบวนการแสวงหาความรู้และสร้างความรู้ใหม่เป็นปัญญาของบุคคลนั้น การพัฒนาการศึกษาไทยจึงเพื่อยกระดับคุณภาพคนไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้นำเสนอคณะรัฐมนตรีในคราวประชุม เมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๖ มีมติเห็นชอบกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และในปี พ.ศ.๒๕๕๗ เป็นต้นมา จะดำเนินการขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติสู่การปฏิบัติ กรอบคุณวุฒิของไทยจะเชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิที่เป็นสากลในระดับนานาชาติ คุณวุฒิจะอิงกับความสามารถหรือเรียกว่า “สมรรถนะของคนไทย” ซึ่งเรียนรู้ทั้งทางทฤษฎีและการปฏิบัติจริง ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการระบุไว้ในแนวทางปฏิรูปการศึกษาว่าสมรรถนะของคนไทยที่เหมาะสมในศตวรรษที่ ๒๑ ได้แก่ ๑. การพัฒนาตนตามหลักสูตรแต่ละระดับการศึกษา กำหนดไว้แล้วว่า จะพัฒนาคนที่เหมาะสมตามช่วงวัย ๒. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี โดยครูและผู้ปกครองต้องสอนวิธีการไตร่ตรองข้อมูล ๓. ทักษะการสร้างความรู้ และปัญญา การใช้กระบวนการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล การแสวงหาความรู้ด้วยกระบวนการที่เชื่อถือได้ ๔. คุณธรรมและจริยธรรมที่คนไทยควรมี เช่น ชุดคุณธรรมของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดไว้ ๘ คุณธรรมพื้นฐานและค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ ตามนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

สำหรับสมรรถนะที่ ๕ การมีทักษะชีวิตและวัฒนธรรมในการทำงาน ทั้งทฤษฎีแนวปฏิบัติ และการมีแบบอย่างที่ดีที่ปรากฏในสังคมไทย คือ การน้อมนำ “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงาน ประกอบด้วย ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข โดย ๓ ห่วง ได้แก่ ๑. ความพอประมาณ วิเคราะห์ตนเอง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ๒. การทำงานอย่างมีเหตุผล วิเคราะห์ความเสี่ยง จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล พิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นด้วยความรอบคอบ ๓. มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ลดความเสี่ยง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ

ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล และ ๒ เงื่อนไข คือ “ความรู้กับคุณธรรม”

ความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้นั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและมีความระมัดระวังในขั้นตอนการปฏิบัติ **คุณธรรม** ประกอบด้วย ความตระหนักในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความพากเพียร โดยใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ซึ่งคุณธรรมจะเกิดขึ้นได้ต้องมีสติและเกิดปัญญา “สติ” คือการระลึกตัวตน ระลึกรู้ใจ จับใจให้อยู่นิ่ง และเกิด “ปัญญา” พัฒนาตนเองและวิถีชีวิตให้มีคุณภาพมากขึ้น ทั้งหมดนี้คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของคณะรัฐมนตรีที่ประกาศไว้ว่า “ทำก่อน ทำจริง ทำทันที”

บทความพิเศษ

สุรางค์ โพธิ์พุกชาวงศ์
ที่ปรึกษาด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา

การปฏิรูปการศึกษาไทยครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ ๕ : บทเรียนสำหรับการปฏิรูป การศึกษาในรัชกาลที่ ๙

ความเป็นมา

ประเทศไทยมีการปฏิรูปการศึกษาครั้งสำคัญเป็นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ ๕ และได้มีความพยายามดำเนินการปฏิรูปการศึกษาครั้งที่สองในช่วง พ.ศ. ๒๕๑๗ - ๒๕๒๑ ในรัชกาลปัจจุบัน ต่อมาหลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ประเทศไทยได้มีการปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่อีกครั้งหนึ่ง โดยมี สกศ. หรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในขณะนั้น ซึ่งมีหน้าที่หลักในการกำหนดนโยบายและแผนการศึกษาของชาติ เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา

เพื่อที่จะศึกษาแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ สกศ. จึงได้มอบหมายให้ รองศาสตราจารย์ ดร. ประยูร ศรีประสาธน์ นักวิจัยจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชและเป็นที่ปรึกษาข้าราชการ สกศ. ที่เคยปฏิบัติหน้าที่กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา และกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา ในช่วง พ.ศ. ๒๕๑๗ ดำเนินการศึกษาแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ปัญหาอุปสรรค และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ ๕ เพื่อเป็นบทเรียนสำหรับการปฏิรูปการศึกษาในรัชกาลปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำรายงานผลการศึกษาแล้วเสร็จเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

สรุปและเรียบเรียงจากรายงานการวิจัยเอกสาร เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาไทยครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ ๕ : บทเรียนสำหรับการปฏิรูปการศึกษาในรัชกาลที่ ๙ โดยรองศาสตราจารย์ ดร.ประยูร ศรีประสาธน์

แนวทางดำเนินการปฏิรูปการศึกษา

การปฏิรูปการศึกษาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ได้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษา ทั้งในส่วนที่เป็นระบบและกระบวนการ ส่วนที่เป็นระบบ เห็นได้จากการกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาให้ชัดเจน เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้สามารถประกอบอาชีพอื่นนอกเหนือจากการรับราชการ การจัดระบบโรงเรียน การจัดหลักสูตร การจัดให้มีแบบเรียน การจัดการฝึกหัดครู การจัดหาครู การจัดระบบการสอบไล่และการจัดระบบบริหาร ส่วนในด้านกระบวนการที่สำคัญคือ การจัดตั้งโรงเรียน การจัดการเรียนการสอน การแจกแบบเรียน การจัดงบประมาณสนับสนุน การมอบหมาย ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบ การดำเนินงานส่วนใหญ่เริ่มจากการศึกษารูปแบบ และวิธีการที่ต่างประเทศใช้แล้วนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย สภาพแวดล้อม และข้อจำกัดของประเทศไทย แล้วผู้รับผิดชอบในการศึกษาเรื่องดังกล่าวจะจัดทำเป็นรายงานและข้อเสนอกราบบังคมทูลให้ทรงพิจารณา รายงานการศึกษาส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการที่ทรงมอบหมายให้ผู้หนึ่งผู้ใดหรือหน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดพิจารณาจัดทำ เช่น ทรงมอบหมายให้พระยาวิสุทธิสุริยศักดิ์และพระยาสุรียานุวัฒน์ศึกษารูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาของประเทศอังกฤษ และของประเทศฝรั่งเศส และการที่ทรงมอบหมายให้กรมหมื่นดำรงราชานุภาพและกรมหมื่นวชิรญาณวโรรสศึกษารายงานของพระยาวิสุทธิสุริยศักดิ์ โดยพระเจ้าอนงยาเธอทั้งสองพระองค์ก็ได้จัดทำรายงานกราบบังคมทูลในเรื่องที่ทรงให้พิจารณา อย่างไรก็ตาม ยังมีอีกส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นจากผู้รับผิดชอบจัดทำรายงานขึ้นกราบบังคมทูล เช่น การที่เจ้าพระยาภาสกรวงศ์ เสนาบดีกระทรวงธรรมการ จัดทำรายงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย ซึ่งต่อมาคือ โครงการศึกษา พ.ศ. ๒๔๔๑ หรือการที่พระยาวิสุทธิสุริยศักดิ์จัดทำรายงานเกี่ยวกับการจัดแบ่งการจัดการศึกษาออกเป็น ๒ แผนก เป็นต้น รายงานการจัดการศึกษาที่ผู้รับผิดชอบจัดทำขึ้นทูลเกล้าฯ ให้ทรงพิจารณานั้น หากเป็นเรื่องสำคัญจะทรงมอบหมายให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้แก่ กรมหมื่นดำรงราชานุภาพและกรมหมื่นวชิรญาณวโรรส ทรงพิจารณาและเสนอความเห็นก่อน จากนั้นจึงทรงเรียกประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณารายงานทั้งหมดพร้อมทั้งหาข้อยุติในเรื่องดังกล่าว โดยในการประชุมจะเสด็จมาทรงเป็นประธานการประชุม ข้อยุติจากที่ประชุมก็ทรงมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ สำหรับเรื่องที่ไม่สำคัญนั้นจะทรงพิจารณาด้วยพระองค์เอง แล้วทรงมีพระบรมราชวินิจฉัยไปยังผู้รับผิดชอบจัดทำรายงานดังกล่าวหรือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้พิจารณาและถือปฏิบัติต่อไป

สำหรับแนวดำเนินการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะการจัดตั้งโรงเรียนและการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณที่จะนำมาใช้ลงทุนจัดการศึกษา จึงทรงหันไปใช้วิธีการที่ใช้มาแต่เดิม หรืออาจกล่าวในปัจจุบันว่าทรงเน้นการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่ทั่วทุกท้องถิ่นคือ วัดและพระสงฆ์ ซึ่งเป็นทรัพยากรและภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่น เอามาใช้จัดการศึกษา โดยให้มีการจัดตั้งโรงเรียนในวัดและใช้พระเป็นผู้สอน อันเป็นวิธีการที่ใช้กันมาแต่เดิมแล้ว วิธีการดังกล่าวจะมีปัญหาเฉพาะการศึกษาของเด็กหญิง แม้จะมีการจัดตั้งโรงเรียนสอนเด็กหญิงของมิชชันนารี และการจัดตั้งโรงเรียนในพระบรมมหาราชวังมาก่อนก็ตาม ต่อมาเมื่อการจัดการศึกษาเจริญขึ้นก็ได้มีการจัดการศึกษาของสตรีเป็นการเฉพาะขึ้น ภายหลัง วิธีการจัดการศึกษาดังกล่าวนี้นำมาใช้ในการจัดตั้งโรงเรียนสามารถจัดทำได้แพร่หลายและรวดเร็ว ทั้งเป็นการประหยัดงบประมาณของทางราชการซึ่งมีจำกัด และจำเป็นต้องนำงบประมาณไปใช้จ่ายในการป้องกันประเทศเป็นหลัก

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งของแนวปฏิรูปการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ห้า คือ การให้พ่อแม่ผู้ปกครองนักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเล่าเรียน โดยรัฐจัดทำให้เฉพาะแบบเรียนเป็นหลัก ส่วนรายจ่ายอื่น ๆ ให้อยู่ในความรับผิดชอบของพ่อแม่ผู้ปกครอง โดยการทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ทั้งการศึกษาดังกล่าวมิใช่เป็นการศึกษาภาคบังคับ แต่ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบพยายามชักจูงให้ประชาชนส่งบุตรหลานมาเข้าเรียน ซึ่งต่างกับการปฏิรูปการศึกษาปัจจุบันที่ทั้งการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการจัดการศึกษาให้เปล่า ทางโรงเรียนจะเรียกเก็บค่าใช้จ่ายจากผู้ปกครองไม่ได้ ผู้ปกครองมีหน้าที่จัดส่งเด็กเข้าเรียนเท่านั้น

สำหรับผู้รับผิดชอบจัดการศึกษานั้น ในระยะเริ่มแรกของการจัดการศึกษาแบบใหม่ของไทย โรงเรียนที่เกิดขึ้นครั้งแรกก็คือโรงเรียนของมิชชันนารี ซึ่งตั้งขึ้นเพื่อสอนหนังสือและเผยแพร่คริสตศาสนา โรงเรียนดังกล่าวอยู่ในความรับผิดชอบของผู้จัด ต่อเมื่อมีการตั้งโรงเรียนหลวงขึ้นในพระบรมมหาราชวังก็ได้ฝากโรงเรียนให้อยู่ในความรับผิดชอบของกรมทหารมหาดเล็ก อันที่จริงอาจกล่าวได้ว่าทรงฝากให้อยู่ในความรับผิดชอบของพระเจ้าน้อยยาเธอพระองค์เจ้าดิศวรกุมาร ซึ่งเป็นผู้ช่วยบัญชาการทหารบกเป็นผู้รับผิดชอบมากกว่า เพราะทรงเป็นผู้เสนอความเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งโรงเรียนอันเป็นที่ถูกพระราชหฤทัย ต่อมาเมื่อกิจการโรงเรียนแพร่ขยายมากขึ้น จึงทรงจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๓๐ โดยหน่วยงานที่ทรงจัดตั้งนี้ คือ กรมศึกษาธิการ มีฐานะเป็นกรมและทรงแต่งตั้งให้พระเจ้าน้อยยาเธอพระองค์เจ้าดิศวรกุมารทรงเป็นอธิบดี ต่อมาได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้รวมกรมต่าง ๆ ที่รับผิดชอบจัดการศึกษาและการศาสนาเข้าด้วยกันอยู่ในกรมธรรมการมีฐานะเป็นกระทรวง แต่คงเรียกเป็นกรม และทรงย้ายกรมหมื่นดำรงราชานุภาพให้พ้นจากหน้าที่ทางทหารและให้ทรงดำรงตำแหน่งอธิบดี กรมธรรมการแต่เพียงตำแหน่งเดียว ต่อมาเมื่อทรงย้ายไปทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย จึงทรงพ้นจากภาระหน้าที่ในด้านการจัดการศึกษา และเมื่อมีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบทางการศึกษาแล้ว การดำเนินงานเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาและการจัดการศึกษาก็ดำเนินการผ่านกรมศึกษาธิการและเสนาบดีกระทรวงธรรมการเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตาม เมื่อเสนาบดีกระทรวงธรรมการได้ดำเนินการเรื่องต่าง ๆ ล่าช้าและไม่สามารถดำเนินการได้ตามพระราชประสงค์ จึงทรงหันไปหาพระเจ้าน้อยยาเธอ กรมหมื่นนวัชรินดาราชองสนธิ์ ซึ่งรับผิดชอบจัดการศึกษาของสงฆ์จนเป็นผลสำเร็จ และกรมหมื่นดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยที่ทรงรับผิดชอบการปกครองหัวเมือง และเป็นผู้ทรงรู้เรื่องดีเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ผลของการดำเนินการดังกล่าวนี้ทำให้การจัดตั้งโรงเรียนและการจัดการศึกษาอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทยและของสงฆ์ โดยกระทรวงธรรมการทำหน้าที่เป็นหน่วยงานสนับสนุนเท่านั้น และเมื่อพระยารัษฎานุประดิษฐ์ (เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี) ได้รับแต่งตั้งเป็นอธิบดีกรมศึกษาธิการ การจัดการศึกษาจึงกลับมาอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงธรรมการมากขึ้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การปฏิรูปการศึกษาและการจัดการศึกษาแนวใหม่ของไทยนั้น ทรงมอบหมายให้อยู่ในความรับผิดชอบของบุคคลที่ทรงไว้วางพระราชหฤทัยมากกว่าหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง โดยบุคคลที่ทรงไว้วางพระราชหฤทัยดังกล่าว ได้เคยเสนอรายงานแสดงความคิดและมีผลงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้สำเร็จผลเป็นที่พึงพอใจพระราชมามาก่อนแล้ว

สิ่งสำคัญอีก ๒ ประการที่แสดงให้เห็นถึงความเอาพระทัยใส่ในการเล่าเรียนของเด็ก และการสอนของครูก็คือ การที่ทรงเป็นห่วงเกี่ยวกับการเล่นการพนันของเด็กและการออกเสียงภาษาไทยของครู โดยทรงออกประกาศให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและบิดามารดาผู้ปกครองเอาใจใส่ห้ามปรามเด็กเล่นการพนันและให้คอยระมัดระวังอย่าให้ใครข่มขู่บีบบังคับเด็กเล่นการพนัน และให้เอาใจใส่ฝึกสอนเด็กให้เรียนหนังสือและวิชาการต่าง ๆ เพื่อเป็นความรู้สำหรับใช้ในการประกอบอาชีพภายหลัง ส่วนการกวัดขັນครูในเรื่อง การออกเสียง ร ล ให้ถูกต้องนั้น ทรงมีพระราชหัตถเลขาไปยังเสนาบดีกระทรวงธรรมการให้กวัดขັນการออกเสียงให้ถูกต้อง ทรงแสดงถึงผลเสียหายที่เกิดจากการออกเสียงไม่ถูกต้อง และทรงเสนอมาตรการเพื่อให้ครูออกเสียงให้ถูกต้อง ถึงขั้นตั้งโรงเรียนฝึกหัดการออกเสียง การทดสอบการออกเสียงและการแขวนการปฏิบัติงานจนกว่าจะออกเสียงให้ถูกต้อง พระมติในเรื่องดังกล่าวเห็นถึงความเอาพระทัยใส่ในเรื่องการจัดและการดำเนินงานทางการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

บทเรียนสำหรับการดำเนินงานปฏิรูปหรือเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างหนึ่ง ซึ่งมักจะเกิดขึ้นระหว่างดำเนินการก็คือ การเกิดข่าวลือที่เบี่ยงเบนไปจากความเป็นจริง ข่าวลือต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนี้ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นด้วยความจงใจอันอาจจะเกิด

จากการเสียผลประโยชน์ จึงปล่อยข่าวเพื่อแสดงการต่อต้าน อีกประการหนึ่ง อาจเกิดจากความเข้าใจผิด แล้วคาดการณ์ว่า จะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ตามความคิดเห็นตน แล้วเผยแพร่ออกไป ข่าวลือดังกล่าวเช่นนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อการทำงาน อันอาจจะส่งผลทำให้เกิดปฏิกิริยาต่อต้านต่อการปฏิรูปหรือการดำเนินงานเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาได้ หากมิได้มีการชี้แจงทำความเข้าใจได้ทัน ดังจะเห็นได้จากการดำเนินงานจัดตั้งโรงเรียนหลวงสำหรับราษฎรทั่วไปนั้น ได้เกิดข่าวลือว่าทรงจัดตั้งโรงเรียนขึ้นเพื่อเกณฑ์เด็กเข้าไปเป็นทหาร ข่าวลือนี้ทำให้ผู้ปกครองไม่กล้าส่งเด็กเข้าโรงเรียน ในเรื่องนี้ ได้ทรงเร่งรัดให้กระทรวงธรรมการออกประกาศชี้แจง เพื่อให้ประชาชนเข้าใจว่าการจัดตั้งโรงเรียนนี้มีได้ทรงมุ่งหมายที่จะเกณฑ์เด็กเป็นทหาร แต่ทรงมุ่งหมายเพื่อให้ประชาชนมีความรู้เพื่อการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพในภายหน้าอย่างแท้จริง และเพื่อทรงแสดงให้เห็นประจักษ์จริง ได้ทรงมีหนังสือถึงเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรงให้มีประกาศยกเลิกการเกณฑ์เด็กที่เรียนจบประโยค ๒ แล้ว หรือกำลังเรียนประโยค ๒ อยู่เข้าเป็นไพร่หลวง อันแสดงให้เห็นถึงความตั้งพระทัยจริงในด้านการจัดตั้งโรงเรียนและการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งจากประกาศดังกล่าวและการที่มีผู้สำเร็จการศึกษาออกรับราชการ รวมทั้งการเสด็จพระราชดำเนินแจกรางวัลผู้ที่สอบไล่ได้ ทำให้ประชาชนได้ทราบจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของการจัดตั้งโรงเรียน อันเป็นผลให้ประชาชนส่งเด็กในความดูแลเข้าเรียนหนังสือมากขึ้น และการจัดตั้งโรงเรียนแพร่ขยายมากขึ้น

บทเรียนจากการดำเนินงานแก้ไขข่าวลือดังกล่าว เป็นบทเรียนสำคัญต่อการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาหรือการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อบุคคลอื่นเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะต้องเน้นความสำคัญให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากแนวดำเนินการได้รับทราบข้อเท็จจริงเป็นระยะอย่างทันกาลเพื่อมิให้เกิดการเข้าใจผิดจนถึงขั้นต่อต้านได้กระบวนการประชาสัมพันธ์หรือการชี้แจงข้อเท็จจริงจึงเป็นมาตรการสำคัญประการหนึ่งของการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาและการดำเนินงานเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทางด้านการศึกษาและด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา

ปัญหาสำคัญที่จัดว่าเป็นอุปสรรคที่ทำให้การดำเนินการปฏิรูปการศึกษาไม่สามารถดำเนินการไปได้เร็ว สมพระราชประสงค์ อาจจำแนกได้เป็น ๔ ประการสำคัญ คือ

๑. การให้ความสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษา แม้จะทรงมีพระราชปณิธานที่จะปฏิรูปการศึกษา โดยทรงให้ความสำคัญมากก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติจริง ประเทศไทยในขณะนั้นต้องปฏิรูปประเทศในทุกด้าน ทั้งด้านระบบการปกครอง ระบบราชการ ระบบความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ระบบการคลัง ระบบการทหาร ฯลฯ เพื่อให้รอดพ้นจากการรุกรานของต่างประเทศ เพราะฉะนั้น จึงต้องทรงเน้นความสำคัญของการที่จะทำให้ประเทศรอดพ้นจากการคุกคามของต่างประเทศก่อน ดังจะเห็นได้จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ต่อกรมพระยาดำรงราชานุภาพ เมื่อครั้งทรงให้ย้ายไปดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยว่า “กรมดำรง ฉันเชื่อว่า เธอจะทำการศึกษาได้สำเร็จ แต่บัดนี้บ้านเมืองอยู่ในอันตราย ถ้าเรารอดไปเป็นข้าเขื่อน การศึกษาที่เธอรักจะอยู่ที่ไหน ... เรามาช่วยรักษาชีวิตของประเทศไว้ ไม่ดีกว่าหรือ” (ม.จ. พูนพิศมัย ดิศกุล ๒๕๐๕)

จากพระราชดำรัสดังกล่าว แม้จะทรงเห็นว่า การปฏิรูปการศึกษามีความสำคัญ แต่ยังมีค่าน้อยกว่า การปฏิรูปด้านอื่น ซึ่งกระทบต่อความมั่นคงของประเทศมากกว่า จึงต้องทรงให้ความสำคัญมากกว่า อันส่งผลทำให้การศึกษาขาดการสนับสนุนทางด้านงบประมาณและกำลังคนที่จะดำเนินงานเท่าที่ควร

๒. ปัญหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการศึกษา อุปสรรคสำคัญของการดำเนินการปฏิรูปการศึกษา คือ การที่ผู้นำทางด้านบริหารการศึกษาของประเทศเกือบไม่ได้รับการยอมรับจากพระมหากษัตริย์และที่ประชุมเสนาบดีเลย ทั้งนี้ อาจจะเป็นด้วยคุณสมบัติส่วนตัวและสถานภาพทางสังคม จึงทำให้ความไว้วางใจและการยอมรับนับถือในความคิดเห็นน้อยลง ทำให้ข้อเสนอต่าง ๆ ของกระทรวงธรรมการถูกทักท้วง และทรงหันไปขอความช่วยเหลือและมอบให้

กรมหมื่นดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยและ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส รองเจ้าคณะใหญ่ฝ่ายธรรมยุติกายทรงดำเนินการแทนกระทรวงธรรมการ

๓. ปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนผู้รู้ทางการศึกษา การดำเนินการปฏิรูปการศึกษาสมัยรัชกาลที่ ๕ นั้น อุปสรรคสำคัญคือ ขาดการเตรียมคนที่จะมารับผิดชอบดำเนินการ คนที่ได้รับการเตรียมการอย่างดี คือ กรมหมื่นดำรงราชานุภาพ ซึ่งได้เตรียมพระองค์ทั้งด้านการศึกษาดูงานในประเทศต่าง ๆ เพื่อจะกลับเข้ามารับผิดชอบกระทรวงมหาดไทย ซึ่งได้รับการบอกกล่าวว่ามีความสำคัญและจำเป็นมากกว่า ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีข้าราชการรุ่นหนุ่มของกระทรวงธรรมการที่เตรียมการไว้ให้รับผิดชอบจัดการศึกษา เช่น พระยาวิสุทธิสุริยศักดิ์ นายสนั่น เทพหัสดินทร์ (ต่อมา คือ เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี) ย้ายติดตามไปด้วย ทำให้กระทรวงธรรมการขาดกำลังสำคัญในการวางแผนและดำเนินงานด้านการศึกษา สำหรับผู้ที่เข้ามารับหน้าที่เสนาบดีกระทรวงธรรมการคือ เจ้าพระยาภาสกรวงศ์ และเสนาบดีคนต่อ ๆ มากี่ล้วนเป็นคนรุ่นเก่านอกจากนั้น ท่านเหล่านี้ยังถนัดเรื่องการศาสนามากกว่าการศึกษา ทั้งมิใช่เชื่อพระวงศ์ชั้นสูง การได้รับความเชื่อถือในการแสดงความคิดเห็นจึงมีน้อยลง การเสนอแผนการดำเนินงานและงบประมาณที่จะใช้ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาก็ถูกตัดทอนทั้งดุจเงินแทบจะทำอะไรไม่ได้ ส่งผลให้การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาไม่บรรลุผลตามที่ทรงมุ่งหวังไว้

๔. ปัญหาเกี่ยวกับความเข้าใจผิดของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการศึกษา เช่น มีเสียงเล่าลือว่ารัฐบาลจัดการศึกษาเพื่อเกณฑ์คนไปเป็นทหาร ทำให้ประชาชนตื่นตกใจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การส่งบุตรหลานเข้าเรียนหนังสือ

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษา

๑. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ความสำเร็จของการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ ๕ นั้น อาจกล่าวได้ว่า มีผลสืบเนื่องอย่างสำคัญมาจากภาวะผู้นำขององค์พระมหากษัตริย์ที่แสดงให้เห็นปรากฏด้วยคุณสมบัติส่วนพระองค์เอง และพระปรีชาสามารถของพระองค์

ด้วยคุณสมบัติส่วนพระองค์เอง จากการทำทรงเป็นพระราชโอรสองค์ใหญ่ที่มีสิทธิอย่างสมบูรณ์ในการขึ้นครองราชย์ นอกจากนั้น จากการทำได้ขึ้นครองราชย์ตั้งแต่ทรงพระเยาว์ทำให้การยอมรับจากพระญาติวงศ์มีมากขึ้น ประกอบกับ พระราชอัยยาศัยส่วนพระองค์ที่ทรงอุดหนุนส่งเสริมพระเจ้าน้อยยาเธอและพระเจ้าลูกยาเธอ โดยส่งเสริมให้ได้รับการศึกษา ด้วยการจัดตั้งโรงเรียนหลวงในพระบรมมหาราชวัง รวมทั้งพระราชดำริสในการเสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานรางวัล แก่ผู้สอบไล่ได้ แสดงให้เห็นชัดเจนว่าส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาด้วยการจัดตั้งโรงเรียนแผนใหม่ขึ้น และการส่งเสริม ให้พระราชวงศ์ชั้นสูงได้รับการศึกษานี้ เป็นผลสำคัญให้ทรงได้กำลังคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา เช่น สมเด็จพระยาตำราจาราชาภาพ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส ฯลฯ

ด้านการเตรียมพระองค์ก่อนขึ้นเสวยราชย์เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้พระองค์มีความพร้อมในการบริหารและปกครอง ประเทศ ทั้งนี้ เพราะพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ พระราชบิดาได้ทรงจัดหาครูมาสอนพระราชโอรสในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการเป็นพระมหากษัตริย์ในสมัยใหม่ โดยเฉพาะการเรียนรู้ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี และแนวความคิด ของชาวตะวันตกคู่ขนานไปกับการศึกษา เล่าเรียนเกี่ยวกับโบราณราชประเพณีและระบบการปกครองของไทย ซึ่งใน ประการหลังนี้ ทรงสั่งสอน พระราชโอรสด้วยพระองค์เอง อันมีผลทำให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ทรงมี ความรอบรู้เป็นอย่างดี ทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยและต่างประเทศ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิรูป การศึกษาได้อย่างเหมาะสมซึ่งเห็นได้จากการทรงให้จัดตั้งโรงเรียนในวัดและใช้พระเป็นครูสอน ทำให้สามารถจัดตั้งโรงเรียน ได้และขยายงานได้รวดเร็ว ทั้งเป็นการประยุกต์แนวการจัดการศึกษาสมัยใหม่เข้ากับประเพณีเดิมที่ผู้ปกครองส่งบุตรหลาน ไปศึกษาในวัดที่มีพระเป็นครูสอนอยู่แล้ว นอกจากนี้ในส่วนพระองค์เองก็ทรงใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ เมื่อขึ้นครองราชย์แล้ว แม้จะทรงมีพระราชภารกิจมากก็ยังจัดหาครูมาสอนพระองค์ โดยเฉพาะทางด้านภาษาอังกฤษ

ด้านระบบการปกครองของประเทศก็เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้พระองค์เองทรงมีอำนาจเบ็ดเสร็จในการปกครองของ ประเทศ จึงทรงเป็นศูนย์กลางของการบริหารประเทศที่ต้องทรงตัดสินพระทัยด้วยพระองค์เอง ดังนั้น การที่ทรงมีอำนาจ เด็ดขาด ประกอบกับพระราชจริยวัตรและปรีชาญาณของพระองค์ทำให้การตัดสินพระทัยแต่ละเรื่องเป็นที่ยอมรับและ ปราศจากข้อขัดแย้ง นอกจากนี้ แม้ในช่วงที่ยังทรงพระเยาว์และมีผู้สำเร็จราชการแผ่นดินดำเนินการปกครองประเทศ แทนพระองค์ แต่ผู้สำเร็จราชการแผ่นดินก็มิได้กระทำการใดให้เป็นอันตรายต่อพระองค์ ทั้งยังให้การสนับสนุนเตรียม ความพร้อมสำหรับการครองราชย์อย่างสมบูรณ์ จึงอาจกล่าวได้ว่าปัจจัยด้านการปกครองขณะนั้นมีส่วนสนับสนุนการดำเนินงาน ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ อย่างเต็มที่

พระปรีชาญาณด้านภาวะผู้นำของพระองค์เองนั้นเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินการปฏิรูป การศึกษาในประการต่าง ๆ ดังนี้

ด้านพระปรีชาสามารถในการเลือกใช้คน บุคคลที่พระองค์ทรงเลือกใช้ในการดำเนินการปฏิรูปการศึกษา มิใช่ เนื่องมาจากทรงสนิทคุ้นเคยแต่ประการเดียว แต่ต้องเป็นบุคคลที่แสดงให้เห็นประจักษ์ว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีสติปัญญาดี มีความสามารถดำเนินงานให้สำเร็จตามพระราชประสงค์ ซึ่งนอกจากจะทรงชมเชยก่อนแล้ว ยังทรงส่งเสริม ให้มีความก้าวหน้าในราชการ และบุคคลเหล่านี้ล้วนเป็นกำลังสำคัญที่ช่วยพระองค์ในการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา เช่น กรมหมื่นดำรงราชานุภาพที่ทรงมอบหมายให้จัดตั้งโรงเรียนในพระบรมมหาราชวัง การจัดตั้งโรงเรียนนายทหารมหาดเล็ก และโรงเรียน พระตำหนักสวนกุหลาบ ฯลฯ ซึ่งทรงสามารถดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี แม้ทรงให้ย้ายไปรับราชการ กระทั่งทรงมาช่วยให้ช่วยคิดและดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนในหัวเมืองและในกรุงเทพฯ ด้วยซึ่งกรมหมื่น ดำรงราชานุภาพก็สามารถช่วยพระองค์ได้เป็นอย่างดี กรมหมื่นวชิรญาณวโรรสก็เช่นเดียวกัน จากความสำเร็จในการจัด การศึกษาของสงฆ์ทำให้พระองค์เองต้องเข้ามามีส่วนช่วยจัดการศึกษาในหัวเมือง ซึ่งก็ทรงสนองพระราชประสงค์ของ องค์พระมหากษัตริย์อย่างสำเร็จผล ส่วน พระยาวิสุทธิสุริยศักดิ์นั้น จากความสามารถในการจัดทำรายงานเรื่องการจัดการใน ประเทศอังกฤษ และแนวทางจัดการเล่าเรียนของไทยนั้น ทำให้ทรงยกย่องชมเชย และทรงเรียกใช้งานอย่างสม่าเสมอ

ด้านพระปรีชาสามารถในการกำหนดทิศทางการปฏิรูปการศึกษา จะเห็นได้ว่าทรงเป็นผู้ริเริ่มให้มีการดำเนินงานศึกษาหารูปแบบของการจัดการศึกษาเพื่อจะใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการจัดการศึกษาของไทย ที่สำคัญก็คือการที่ทรงมอบหมายให้พระยาวิสุทธสุริยศักดิ์ อัครราชทูตไทยประจำประเทศอังกฤษ และพระยาสุรียานุวัณน์ อัครราชทูตไทยประจำประเทศฝรั่งเศส ศึกษาและจัดทำรายงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของอังกฤษและฝรั่งเศส พร้อมทั้งข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะมูลเกล้าฯ ถวาย ซึ่งพระยาวิสุทธสุริยศักดิ์ได้จัดทำรายงานมูลเกล้าฯ ถวาย พร้อมทั้งเสนอข้อคิดเห็นอันเป็นผลทำให้เกิดโครงการการศึกษา พ.ศ. ๒๔๔๑ และเป็นแนวการจัดการศึกษาเพื่อทวยราษฎร์ต่อมา นอกจากนี้ ในส่วนที่เป็นข้อเสนอจากการริเริ่มของพระราชวงศ์และข้าราชการ หากทรงเห็นด้วยก็ทรงยอมรับและทรงให้มีการดำเนินงานจนบรรลุผล เช่น ข้อเสนอการจัดตั้งโรงเรียนนายทหารมหาดเล็กและโรงเรียนมหาดเล็กที่กรมหมื่น ดำรงราชานุภาพจัดทำเสนอ หรือรายงานความเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่พระยาวิสุทธสุริยศักดิ์จัดทำมูลเกล้าฯ ถวาย เป็นต้น

พระปรีชาสามารถของพระองค์เองอีกประการหนึ่ง คือ การทรงกำกับติดตามและตรวจสอบ การดำเนินงานตามที่ทรงมีกระแสรับสั่งอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จตามพระราชประสงค์ และหากทรงเห็นว่าล่าช้าหรืออาจไม่สามารถดำเนินงานให้สำเร็จตามพระราชประสงค์ ก็ทรงเปลี่ยนไปมอบหมายให้บุคคลหรือหน่วยงานอื่นดำเนินการให้สำเร็จต่อไป นอกจากนี้ พระปรีชาญาณด้าน การตรวจสอบและเสนอความคิดเห็นของพระองค์เองต่อข้อเสนอเพื่อการดำเนินงานต่าง ๆ ที่กระทรวงธรรมการจัดทำขึ้นมูลเกล้าฯ ถวาย ที่ทรงเห็นว่าไม่เหมาะสมและไม่เป็นประโยชน์ ก็ได้ทรงเสนอข้อคิดเห็นท้วงติงและชี้ข้อบกพร่อง เช่น ข้อคิดเห็นที่ทรงมีต่อการจัดทำตำราที่กระทรวงธรรมการเสนอมานี้ ซึ่งทรงเห็นว่ามีหลายเรื่องล้าสมัย และผู้จัดทำเป็นผู้ไม่มีความรู้ในเรื่องที่จะต้องจัดทำ เป็นต้น พระราชปรีชาญาณและความเป็นผู้ทรงรอบรู้ในวิทยาการต่าง ๆ มีส่วนสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษารับผล

การที่ทรงรับฟังความคิดเห็นและทรงใช้วิธีการประชุมปรึกษาของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อยุติเกี่ยวกับการจัดและการปฏิรูปการศึกษา ก็เป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินงาน ดังจะเห็นจากการพิจารณารายงานการจัดการศึกษาที่พระยาวิสุทธสุริยศักดิ์จัดทำมูลเกล้าฯ ถวาย และการจัดตั้งโรงเรียนหลวงสำหรับราษฎรทั่วไปในหัวเมืองและในกรุง ซึ่งเมื่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจัดทำรายงานเสนอ ความคิดเห็นขึ้นมูลเกล้าฯ ทรงเรียกประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อปรึกษาหารือและหาข้อยุติ ซึ่งก็ได้ข้อยุติตั้งพระราชประสงค์

พระปรีชาสามารถอีกประการหนึ่งก็คือ การเน้นการประชาสัมพันธ์ หรือการชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ เพื่อแก้ไขความเข้าใจผิดหรือข่าวลืออันอาจจะทำให้การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาไม่บรรลุผล โดยให้มีประกาศชี้แจงจุดประสงค์ของการจัดการศึกษาให้ประชาชนทราบ อันเป็นผลทำให้ข่าวลืออันเนื่องจากความเข้าใจผิดหมดไป และประชาชนส่งบุตรหลานเข้าเรียนและสนับสนุนการจัดตั้งโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

ด้วยพระปรีชาสามารถในประการต่าง ๆ ดังกล่าวอันแสดงให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพทางด้านการเป็นผู้นำของประเทศที่สามารถกำหนดทิศทางการดำเนินงาน ติดตาม ตรวจสอบ คัดเลือกผู้รับผิดชอบดำเนินการ และประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบข้อเท็จจริงของการดำเนินงานควบคู่ปัจจัยที่เป็นคุณสมบัติส่วนพระองค์ อันได้แก่ ทรงเป็นผู้นำสูงสุดที่มีอำนาจตัดสินใจเด็ดขาดของประเทศ การทรงเป็นพระราชโอรสองค์โต การที่ทรงมีพระราชจริยวัตรอดุหนุณ ส่งเสริมพระราชตระกูลข้าราชการ และบุคคลทั่วไปทั้งในด้านทรงสนับสนุนให้ได้รับการศึกษา และการให้ได้แสดงความสามารถให้เป็นที่ยอมรับ ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทรงสามารถนำการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาในรัชสมัยของพระองค์ให้บรรลุผล

๒. ปัจจัยด้านการตื่นตัวของกลุ่มคนชั้นนำ ก็มีผลสำคัญให้การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษารับผล อันแสดงวิสัยทัศน์ของบุคคลชั้นนำในสมัยนั้นที่เห็นกาลไกล เห็นภัยจากการคุกคามของจักรวรรดินิยมตะวันตกที่คืบคลานเข้าใกล้ประเทศไทยมากยิ่งขึ้น บุคคลชั้นนำเหล่านี้ต่างเห็นตรงกันว่า การจะแข่งขันต่อด้านการคุกคามดังกล่าวก็จะต้องประสบความพ่ายแพ้ เพราะไม่สามารถจะต่อสู้กับพลังอำนาจที่เหนือกว่าในทุกทางได้ และบทเรียนของประเทศต่าง ๆ

รอบประเทศไทยก็แสดงให้เห็นประจักษ์แล้วว่า การแข่งขันนำไปสู่การเสียเมืองและเสียเอกราชในที่สุด วิธีการที่ดีที่สุดคือ การพยายามผ่อนปรนต่อการคุกคามของประเทศตะวันตกเท่าที่จะทำได้ พร้อมกันนั้นก็เตรียมตนเองให้มีความรู้เท่าทัน ความคิดของประเทศตะวันตก และเรียนรู้วิทยาการใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาประเทศ บุคคลชั้นนำเหล่านี้ ได้แก่ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ และสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ เป็นต้น ซึ่งได้เริ่มการศึกษาภาษาอังกฤษ และการเรียนรู้วิทยาการใหม่ ๆ จากมิชชันนารีชาวต่างประเทศที่เข้ามาเผยแพร่ศาสนาและ วิทยาการสมัยใหม่ในประเทศไทย บุคคลชั้นนำดังกล่าวได้เป็นกำลังปรับเปลี่ยนประเทศทั้งในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ จอมเกล้าฯ และบางท่านก็มีส่วนสำคัญของการปรับเปลี่ยนประเทศในรัชสมัยรัชกาลที่ ๕ โดยเฉพาะพระบาทสมเด็จพระ จอมเกล้าฯ ได้ทรงเตรียมพระราชโอรสให้ทรงมีความพร้อมต่อการดำเนินงานปฏิรูปประเทศในประการต่าง ๆ โดยทรงหาครูต่างชาติมาสอนภาษาอังกฤษพระราชโอรส ทรงให้พระราชโอรสทรงศึกษาหาความรู้ในวิทยาการต่าง ๆ พร้อมทั้งทรงสอนด้วยพระองค์เองในด้านโบราณคดีและราชประเพณี พร้อมทั้งรัฐประศาสน์ พระราชโอรสเหล่านี้ล้วนเป็น กำลังสำคัญในการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ ๕ จนบรรลุผล

๓. ปัจจัยด้านความพร้อมของบริบททางสังคมที่เอื้อต่อการปฏิรูปการศึกษา จากการคุกคามของประเทศตะวันตก และการไหลบ่าเข้ามาของวิทยาการและวัฒนธรรมของต่างประเทศ ทำให้บุคคลชั้นนำของประเทศเห็นความจำเป็นและ ความสำคัญของการปฏิรูประบบราชการให้สามารถตอบสนองความต้องการและความเปลี่ยนแปลงของประเทศ รวมทั้ง ให้มีความทันสมัย สามารถต่อต้านการคุกคามของต่างประเทศได้ และการปฏิรูประบบราชการด้วยการจัดระบบกระทรวง ทบวงกรมตามแบบยุโรปนั้น ต้องการกำลังคนที่มีความรู้ความสามารถมาปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องปฏิรูปการจัดการศึกษาให้สามารถผลิตกำลังคนเพื่อเข้ารับราชการ และเพื่อประกอบอาชีพอื่นนอกเหนือจาก ราชการ ความต้องการกำลังคนดังกล่าวทำให้การปฏิรูปการศึกษาปราศจากการขัดขวางจากหน่วยงานต่าง ๆ ของทาง ราชการ และจากประชาชนในสังคม

๔. ปัจจัยด้านการปรับแนวปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับขนบธรรมเนียมของไทย การดำเนินงานปฏิรูป การศึกษาของไทย แม้จะใช้วิธีการลอกเลียนมาจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นการง่ายและจัดทำได้รวดเร็ว ทั้งสามารถทำให้ ต่างประเทศยอมรับในความทันสมัยของไทยที่มีรูปแบบการจัดเหมือนประเทศที่เจริญแล้วก็ตาม แต่การลอกเลียนนั้น เป็นการจัดทำเฉพาะในเรื่องรูปแบบ ส่วนวิธีการและเนื้อหา นั้น ผู้รับผิดชอบในสมัยนั้นได้พยายามใช้ภูมิปัญญาคิดค้น ดัดแปลงให้สามารถดำเนินการไปได้โดยสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมเดิมที่เคยดำเนินการมาในประเทศไทย มิใช่เป็น การลอกเลียนมาทั้งดุ้น วิธีการเช่นนี้ทำให้แนวทางปฏิรูปการศึกษาสอดคล้องกับระบบสังคม อันนำไปสู่การไม่ยอมรับในที่สุด กล่าวโดยสรุป ด้วยปัจจัยด้านภาวะผู้นำที่เป็นที่ยอมรับทั้งในด้านคุณสมบัติส่วนบุคคล และพระปรีชาสามารถทาง ด้านการบริหารและการปกครอง ประกอบกับปัจจัยทางด้านการตื่นตัวในการเรียนรู้และการปรับตัวของบุคคลชั้นนำ ปัจจัย ด้านความพร้อมของบริบททางสังคมในการยอมรับความจำเป็นและความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา และปัจจัย เกี่ยวกับการปรับแนวปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับขนบธรรมเนียม และวิธีการที่คนไทยคุ้นเคยมาแต่เดิม ล้วนเป็นสิ่งที่ ทำให้การปฏิรูปการศึกษาเป็นที่ยอมรับและบรรลุตามพระราชประสงค์

บทเรียนสำหรับการปฏิรูปการศึกษาในรัชกาลที่ ๙

จากการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ที่ได้นำเสนอมานั้น อาจนำมาใช้ เป็นบทเรียนสำหรับการปฏิรูปการศึกษาในรัชกาลที่ ๙ ได้ในประการต่าง ๆ ต่อไปนี้

๑. ภาวะผู้นำ

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร โดยเฉพาะโครงการใหญ่ที่ส่งผล กระทบต่อระบบและโครงการอื่นนั้น ภาวะผู้นำของผู้บริหารโครงการยิ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งยวด ความสำเร็จและ

ความล้มเหลวของโครงการส่วนใหญ่จะมีผลมาจากภาวะผู้นำเป็นหลักใหญ่ ทั้งนี้ เพราะผู้นำจะต้องรับผิดชอบด้านการริเริ่ม ประสาน ควบคุม กำกับ แก้ปัญหา และตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ตลอดจนการคัดเลือก กระตุ้น และ จูงใจให้บุคลากรและผู้ร่วมงานปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้จนบรรลุผล การดำเนินการปฏิรูปการศึกษาในรัชกาลที่ ๕ ก็เช่นกัน ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานปฏิรูป การศึกษาบรรลุผล โดยการปฏิรูปการศึกษาจะบรรลุผลสำเร็จต่อเมื่อมีผู้นำที่มีทั้งอำนาจ บารมี ความรอบรู้ และเอาใจใส่ ติดตามงาน กล่าวคือ การปฏิรูปการศึกษาเป็นงานที่มีผลกระทบและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและวิถีดำเนินงานของหลาย กระทรวง ทั้งกระทรวงที่รับผิดชอบการจัดและการบริหารการศึกษาโดยตรง และกระทรวงอื่นที่เกี่ยวข้องในรูปของ การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดและการบริหารการศึกษา ความกว้างขวางในขอบข่ายการบริหารการศึกษาเช่น นี้ ต้องการผู้บริหารที่มีอำนาจในการควบคุม ดูแล และสั่งการได้ทุกกระทรวง ด้วยคุณสมบัติดังกล่าวนี้ ผู้ที่จะมาเป็นผู้นำ การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา ควรจะเป็นผู้บริหารสูงสุดของประเทศ คือ นายกรัฐมนตรี เพราะสามารถควบคุม ดูแล และสั่งการได้ทุกกระทรวง ทบวง กรม รวมทั้ง รัฐวิสาหกิจด้วย จะปล่อยให้เป็นการรับผิดชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ศึกษาธิการคงจะไม่สามารถทำให้การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาบรรลุผลได้เต็มที่ สำหรับอำนาจบารมีที่จะทำให้อนาคตเชื่อถือ และเชื่อฟังด้วยความจริงใจนั้น แม้จะมีอาจเทียบเทียมการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ ๕ ได้ แต่ผู้ที่ก้าวถึง ระดับนายกรัฐมนตรีก็ย่อมจะเป็นบุคคลที่มีบารมีและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในด้านความคิด วิสัยทัศน์ ผลงาน และ แนวปฏิบัติตน ซึ่งย่อมจะเหนือกว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ด้านความรู้เกี่ยวกับ การศึกษาและการปฏิรูปการศึกษานั้น แม้นายกรัฐมนตรีจะมีได้เป็นบุคคลที่มีความรู้ดังกล่าวมาโดยพร้อมมูลมาก่อนก็ตาม แต่หากท่านเป็นผู้เอาใจใส่ติดตามงานและคอยสอบถามจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และคณะกรรมการและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาอยู่เสมอแล้ว ก็ย่อมจะทำให้ท่านมีความรอบรู้และเข้าใจ การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาได้อย่างแท้จริง ฉะนั้น ด้วยคุณสมบัติต่าง ๆ ด้านการเป็นผู้นำการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา ดังได้กล่าวข้างต้น จึงเห็นว่าผู้ที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการเป็นผู้นำ การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา คือ นายกรัฐมนตรี

ความสามารถอีกประการหนึ่งของผู้นำการปฏิรูปการศึกษา คือ การคัดเลือกบุคคลที่จะมาทำหน้าที่นำแนวปฏิรูป การศึกษาไปปฏิบัติให้บรรลุผล จากบทเรียนในสมัยรัชกาลที่ ๕ พบว่า ในระยะแรกทรงมอบหมายให้เสนาบดีกระทรวง ธรรมการและอธิบดีกรมศึกษาธิการรับผิดชอบดำเนินการตามภาระหน้าที่ แต่เมื่อไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุผลตาม พระราชประสงค์ได้ จึงทรงหันไปใช้กรมหมื่นดำรงราชานุภาพที่ทรงกำกับดูแลราชการส่วนภูมิภาคและกรมหมื่นวชิรญาณ วโรสที่ทรงกำกับดูแลการศึกษาของสงฆ์ ซึ่งทั้งสองพระองค์ก็สามารถดำเนินการจนสำเร็จผลด้วยดี การปฏิรูปการศึกษา ในสมัยรัชกาลที่ ๙ ก็เช่นเดียวกัน บทเรียนดังกล่าวควรนำมาใช้ในการคัดเลือกผู้ที่เข้ามาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ศึกษาธิการ ว่าควรจะเป็นผู้ที่มีบารมี และมีความรอบรู้เรื่องการศึกษาด้วย

๒. การปฏิรูประบบสังคมควบคู่กับการปฏิรูปการศึกษา

ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาและปฏิรูปบริบทอื่น ๆ ของสังคมในสมัยรัชกาลที่ ๕ ก็เป็นเช่นเดียวกับ สมัยรัชกาลที่ ๙ กล่าวคือ จะต้องมีการปฏิรูประบบเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และระบบราชการควบคู่ไปด้วย ทั้งนี้ เป็นผลเนื่องมาจากการคุกคามของต่างประเทศ ความไม่เหมาะสมของระบบการเมืองการปกครอง และความใหญ่โต และล้าหลังของระบบราชการ จะมีข้อแตกต่างที่เฉพาะในเรื่องเนื้อหาสาระและรายละเอียดของปัจจัยที่ทำให้เป็นสาเหตุ ของการปฏิรูปเท่านั้น กล่าวคือ ปัจจัยการคุกคามจากต่างประเทศเปลี่ยนจากการคุกคามทางการเมืองลัทธิอาณานิคม มาเป็นการคุกคามทางเศรษฐกิจด้วยระบบโลกาภิวัตน์ และการค้าเสรีที่ประเทศเล็ก ๆ จะต้องเปิดโอกาสให้มหาอำนาจและ ประเทศต่าง ๆ เข้ามาทำการค้าได้โดยปราศจากการกีดกัน ขณะเดียวกัน ประเทศมหาอำนาจก็อาศัยความได้เปรียบด้วย การกำหนดมาตรฐานต่าง ๆ อันเป็นเครื่องกีดกันสินค้าจากประเทศด้อยพัฒนา จึงจำเป็นต้องปฏิรูปเศรษฐกิจเพื่อต่อสู้กับ ภัยคุกคามดังกล่าว

ด้านการเมืองการปกครอง ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ทรงดำเนินวิเทศโยบายที่จะป้องกันการคุกคามของประเทศตะวันตก ด้วยการปฏิรูประบบบริหารและการปกครองประเทศ ปฏิรูปการศึกษา การต่างประเทศ ระบบราชการ รวมทั้งระบบศาล และกฎหมายต่าง ๆ ให้ทันสมัย และสนองต่อนโยบายป้องกันประเทศไม่ให้ตกเป็นเมืองขึ้นของต่างประเทศ ซึ่งการดำเนินงานก็บรรลุผลตามพระราชปณิธาน ครั้นมาสมัยรัชกาลที่ ๙ การคุกคามจากต่างประเทศกลายมาเป็นการคุกคามทางเศรษฐกิจ ส่วนการคุกคามทางการเมืองนั้นมีการเน้นเรื่องการปกครองระบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะเรื่องการคุ้มครองสิทธิและการกระจายอำนาจให้ประชาชนและองค์กรชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกระดับชั้นของการปกครองและการบริหารประเทศ ขณะเดียวกันก็เน้นการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง และการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในทุกระดับชั้นทางการปกครองและการบริหาร

ด้านระบบราชการ ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนผู้มีความรู้ความสามารถเข้ารับราชการ และระบบราชการมีขนาดเล็กต้องขยายตัวให้ทันการขยายตัวของประเทศ แต่ในสมัยรัชกาลที่ ๙ ระบบราชการไทยมีความใหญ่โตเกินความจำเป็น ทั้งมีความล่าช้าในด้านการจัดโครงสร้างและระบบบริหาร รวมทั้งแนวคิดทางการบริหารจำเป็นต้องปฏิรูปให้มีขนาดเล็กลง รับผิดชอบเฉพาะงานที่จำเป็นและไม่สามารถมอบให้เอกชนดำเนินการได้ มีการลดอัตราข้าราชการ และจำกัดการเพิ่มข้าราชการ รวมทั้งการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหาร ตลอดจนการเน้นการพัฒนาข้าราชการในด้านต่าง ๆ

จากสภาพบริบทสังคมที่มีผลต่อการปฏิรูปการศึกษาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างไปจากสมัยรัชกาลที่ ๕ และการเสนอแนวทางปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. ๒๕๑๗ เนื่องจากการวางแนวทางปฏิรูประบบบริหารทางสังคม เช่น เศรษฐกิจ การเมือง และระบบราชการ ไว้ก่อนแนวทางปฏิรูปการศึกษา สิ่งที่เขาตกใจก็คือ การดำเนินงานปฏิรูประบบต่าง ๆ ให้บรรลุผลตามแนวปฏิรูปที่กำหนดขึ้น สำหรับการศึกษานั้น สิ่งที่จะต้องเร่งจัดทำคือ การเร่งวางแผนดำเนินการปฏิรูปการศึกษาให้สำเร็จลุล่วงโดยเร็ว และประสานสัมพันธ์กับแนวปฏิรูประบบต่าง ๆ ที่กล่าวถึงแล้วนั้น เพื่อให้แนวทางการปฏิรูปเป็นไปในแนวเดียวกันและเอื้อประโยชน์แก่กัน

สิ่งที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งสำหรับการปฏิรูปในสมัยรัชกาลที่ ๕ ก็คือ ทรงใช้การปฏิรูปการศึกษาเป็นฐานสำหรับการปฏิรูประบบอื่น ๆ ของสังคม โดยทรงใช้การศึกษาเป็นตัวการนำการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และต่อมาเมื่อระบบการศึกษาขยายใหญ่โตยิ่งขึ้น และเป็นเรื่องที่ว่า จะเห็นผลสำเร็จได้ก็ต้องใช้เวลานาน ทำให้การเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิรูปแต่ละครั้งกระทำได้ยาก จึงมีผลทำให้การศึกษาต้องตกเป็นตัวตามของการเปลี่ยนแปลงของระบบอื่น กล่าวคือ จะต้องจัดหรือเปลี่ยนแปลงการศึกษาให้สอดคล้องหรือก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ดังจะเห็นได้ว่า จุดมุ่งหมายของการวางแผนพัฒนาการศึกษา ก็คือ ความพยายามที่จะพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และแผนพัฒนาศึกษาก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งระบบเศรษฐกิจและสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปรวดเร็วมากตามกระแสโลกาภิวัตน์ ฉะนั้น ในการปฏิรูปการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ ๙ จะสามารถทำให้การศึกษากลับมาเป็นตัวชี้้นำการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมเหมือนกับในสมัยรัชกาลที่ ๕ ได้หรือไม่ ซึ่งหากทำไม่ได้ก็น่าจะมุ่งให้การปฏิรูปการศึกษาพัฒนาคนให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และสามารถปรับปรุงตนให้อยู่ในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้อย่างมีความสุข

๓. การประชาสัมพันธ์และการแก้ความเข้าใจผิด

บทเรียนประการหนึ่งที่ได้จากการปฏิรูปการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ ๕ คือ กระบวนการแก้ปัญหาอันเกิดจากความเข้าใจผิดของประชาชนต่อการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา และความเข้าใจผิดดังกล่าวได้ส่งผลกระทบทำให้เกิดความล่าช้าหรือการต่อต้านการปฏิรูปการศึกษา บทเรียนจากความเข้าใจผิดดังกล่าว ก็คงจะมีเกิดขึ้นอีกในการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ ๙ เพราะการปฏิรูปการศึกษาจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงทั้งโครงสร้างและระบบบริหารการศึกษา เนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลกระทบต่อตำแหน่งหน้าที่และวิถีดำเนินงาน ทั้งแก่ครู ผู้บริหาร

บุคลากรในหน่วยงานการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งบิดามารดา และผู้ปกครองนักเรียน รวมทั้งบุคคลทั่วไป ดังนั้น แนวปฏิรูปการศึกษาในแต่ละประการที่กำหนดขึ้นก็อาจจะเอื้อประโยชน์แก่คนบางกลุ่ม ในขณะที่คนบางกลุ่มเห็นว่า กระทบต่อตำแหน่งหน้าที่และวิถีดำเนินงานของตน หรือมีคนบางกลุ่มเห็นด้วย และคนบางกลุ่มคัดค้าน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ปกติที่มักจะเกิดขึ้นในการจัดทำหรือดำเนินกิจการสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ แต่สิ่งที่ตามมาก็คือ มักจะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดต่อการดำเนินงานนั้น จนถึงขั้นต่อต้านคัดค้านอันอาจจะเป็นอุปสรรคทำให้แนวดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาต้องล่าช้า หรือหยุดชะงัก หรืออาจถึงขั้นล้มไปในที่สุด ฉะนั้น การเตรียมมาตรการเพื่อให้มีการประชาสัมพันธ์ และเพื่อแก้ปัญหาจากความเข้าใจผิดในแนวทางดำเนินงานและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่จะให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้รับรู้ข้อเท็จจริง รวมทั้ง เหตุผลเบื้องหลังของการกำหนดแนวทางดำเนินงาน และข้อเสนอแนะแต่ละข้อ แต่เรื่องอยู่ตลอดเวลาหรือสม่ำเสมอ โดยการประชาสัมพันธ์หรือแก้ความเข้าใจผิดดังกล่าว อาจจัดทำเป็นภาพรวมแก่ประชาชนทั่วไป หรือจัดทำเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบต่อแนวดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาแต่ละเรื่องก็ได้ แต่ที่สำคัญคือต้องมีการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ ตรงประเด็น และตรงกับกลุ่มเป้าหมาย

๔. การให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา

ในสมัยรัชกาลที่ ๕ แม้จะทรงให้ความสำคัญมากต่อการปฏิรูปการศึกษาก็ตาม แต่เนื่องจากต้องปฏิรูปประเทศทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการป้องกันประเทศให้พ้นจากการล่าอาณานิคมของต่างชาติ ดังนั้น จึงต้องทุ่มเทพระราชทรัพย์และบุคคลไปเพื่อให้พ้นภัยดังกล่าวมากกว่า มาสมัยรัชกาลที่ ๙ ประเทศก็เกิดความจำเป็นต้องปฏิรูประบบต่าง ๆ ของสังคมทุกระบบตั้งแต่ระบบครอบครัว ระบบเศรษฐกิจ ระบบการป้องกันประเทศ ระบบการเมือง ระบบราชการควบคู่ไปกับการปฏิรูปการศึกษา ปัญหาก็คือ ทำอย่างไรที่จะให้การปฏิรูปการศึกษา แม้จะมีกฎหมายคือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้มีการดำเนินการปฏิรูปการศึกษา แต่ก็มีข้อกำหนดในกฎหมายหลายอย่างที่รัฐมิได้ให้ความสำคัญในการนำไปปฏิบัติ ฉะนั้น การที่จะให้ยกระดับความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาให้เท่าเทียมหรือสูงกว่าได้นั้น จะต้องให้นายกรัฐมนตรีดำรงตำแหน่งประธานของคณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปการศึกษา พร้อมกันนั้นก็พยายามให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการที่จะตั้งขึ้นเป็นบุคคลพรรคการเมืองเดียวกับนายกรัฐมนตรี และดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี

แนวดำเนินงานอันชาญฉลาดประการหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ ๕ คือ ความพยายามที่จะจัดการศึกษามัธยมใหม่ให้สอดคล้องกับชนบทประเพณีเดิมทางการศึกษาของไทย คือ การจัดตั้งโรงเรียนในวัด และใช้พระเป็นครูสอน ขณะเดียวกัน ดำเนินการที่ใช้จัดทำให้เหมาะกับการศึกษาไทย และต่อมาเมื่อมีการส่งนักเรียนไทยไปศึกษาต่างประเทศมากขึ้น รวมทั้งประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศมากขึ้นด้วย ทำให้การศึกษาไทยได้รับอิทธิพลของต่างประเทศมากขึ้นตามไปด้วย จนเกิดความรู้สึกว่าควรจะไปหาภูมิปัญญาไทยแบบเดิม สำหรับการปฏิรูปการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ ๙ นั้น ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของ ๓ กระแสหลักที่ต้องผสมผสานให้เหมาะสมจนสามารถนำการศึกษาไปเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาสังคม กระแสแรก คือ การหันเข้าหาวิถีไทยในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา เพราะมีประสบการณ์ที่ประสบความล้มเหลวจากการใช้แนวทางพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวคิดตะวันตก กระแสที่สอง คือ การกระจายอำนาจการบริหารและการปกครองสู่ท้องถิ่น และองค์กรท้องถิ่น รวมทั้งการยอมรับสิทธิและเสรีภาพของบุคคล และท้องถิ่นในการปกครองดูแลตนเอง และดูแลรักษาทรัพยากรท้องถิ่น อันเป็นแนวคิดที่มาจากพัฒนาการของการปกครองและการเรียกร้องประชาธิปไตยในประเทศไทย กระแสที่สามคือ กระแสโลกาภิวัตน์ที่มาพร้อมกับความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี การสื่อสารอันนำมาซึ่งการไหลบ่าของวัฒนธรรมและข้อมูลข่าวสารจากต่างประเทศเข้าสู่ประเทศไทย โดยไม่อาจจะยับยั้งหรือปิดกั้นได้ กระแสดังกล่าวทำให้ประเทศไทยจะต้องเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้ก้าวทันและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก ขณะเดียวกัน ก็สามารถดำรงตนและประกอบอาชีพ รวมทั้งพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดย

ใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยเป็นพื้นฐาน ขณะเดียวกัน ก็พัฒนาระบบการปกครองประเทศและท้องถิ่นตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการปฏิรูปการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ ๙ จะต้องผสมผสานแนวคิดของ ๓ กระแสดังกล่าวเข้าด้วยกัน จึงจะสามารถปฏิรูปการศึกษาได้อย่างบรรลุผล

๕. การดำเนินการปฏิรูปอย่างต่อเนื่อง

การปฏิรูปการศึกษาเป็นเรื่องของการดำเนินงานที่ใช้เวลา และต้องกระทำต่อเนื่องกัน อาจกล่าวได้ว่า ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ทรงใช้เวลาดำเนินงานนับตั้งแต่เสด็จสิ้นพระราชพิธีบรมราชาภิเษกจนสวรรคต นับเป็นเวลาเกือบ ๔๐ ปี การปฏิรูปการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ ๙ ก็เช่นกัน จะต้องใช้เวลาดำเนินการนานและต่อเนื่องเช่นเดียวกัน แต่สถานการณ์และสภาพการณ์แตกต่างกัน กล่าวคือ พระมหากษัตริย์มิได้ทรงมาดำเนินการเอง เป็นภาระหน้าที่ของรัฐบาล และนายกรัฐมนตรีซึ่งในสภาวะการเมืองในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล และผู้รับผิดชอบดำเนินงานด้านการศึกษาอยู่บ่อย ๆ การดำเนินงานทางการศึกษาจึงขาดความต่อเนื่องและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาก็คงจะตกอยู่ในสภาพเช่นเดียวกัน แม้จะมีการป้องกันด้วยการตราเป็นพระราชบัญญัติการศึกษา เพื่อกำหนดเป็นนโยบายแห่งรัฐที่ทุกรัฐบาลต้องดำเนินการก็ตาม แต่มิได้เป็นหลักประกันว่าแต่ละรัฐบาลและผู้บริหารที่ขึ้นรับผิดชอบดำเนินการ จะมีได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงแนวดำเนินการตามข้อเสนอของคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาที่จะเสนอต่อรัฐบาล หรือที่รัฐบาลก่อนหรือผู้บริหารคนก่อนดำเนินการ ฉะนั้น เพื่อเป็นหลักประกันในเรื่องนี้ ต้องอาศัยพลังผลักดันจากนักวิชาการ องค์กรวิชาชีพทางการศึกษาและประชาชนทุกฝ่ายเข้าร่วมเป็นพลังผลักดันเหมือนที่ดำเนินการปฏิรูปทางการเมือง การที่จะมีพลังผลักดันดังกล่าวได้ ก็ต่อเมื่อบุคคลทุกฝ่ายดังกล่าวมีความรู้และความเข้าใจ รวมทั้งเห็นพ้อง ตลอดจนเห็นความสำคัญและความจำเป็นต้องดำเนินการปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางที่คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาอย่างแท้จริง จึงเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาจะต้องรับผิดชอบในการประชาสัมพันธ์ และกระตุ้นให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความเข้าใจเห็นพ้อง เห็นความสำคัญ เห็นความจำเป็น ตลอดจน พร้อมจะร่วมดำเนินการเป็นพลังผลักดันให้มีการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางที่คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาเสนอต่อรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง จนกว่าจะบรรลุผลตามจุดหมายของการปฏิรูปการศึกษา

บทสรุป

รองศาสตราจารย์ประยูร ศรีประสาธน์ ได้สรุปบทเรียนจากการวิจัยครั้งนี้ว่า ประวัติศาสตร์ย่อมเกิดซ้ำรอย และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ย่อมสามารถนำมาใช้เป็นบทเรียนสำหรับคนในปัจจุบันได้ การปฏิรูปการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ ๕ ก็เช่นกัน รูปแบบที่กำหนดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น วิธีดำเนินงาน ความสำเร็จและความล้มเหลวของการดำเนินงานย่อมเป็นประวัติศาสตร์ที่สมบูรณ์ที่สามารถนำมาใช้เป็นบทเรียนสำหรับการปฏิรูปการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ ๙ ได้จากการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ ๕ นั้น จะเห็นได้ว่า กว่าจะได้รูปแบบของการจัดการศึกษาของสังคมไทยนั้น ได้มีการศึกษาและวิเคราะห์ถึงรูปแบบที่จัดทำในต่างประเทศก่อน แล้วยนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพและขนบธรรมเนียมทางการศึกษาเล่าเรียนของไทย เมื่อได้รูปแบบแล้ว ก็เสาะหาวิธีดำเนินงานที่จะทำให้สำเร็จวัตถุประสงค์ในกระบวนการขั้นนี้ได้แสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำ ความอุตสาหะวิริยะ ความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหา ตลอดจนวิสัยทัศน์ขององค์ผู้นำและผู้ดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาที่สามารถจัดการจนบรรลุพระราชประสงค์ได้เป็นอย่างดี และเป็นประโยชน์แก่ชนรุ่นหลังที่จะนำมาใช้เป็นบทเรียนของการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาในรัชกาลที่ ๙ ต่อไป

ข่าวย่อสภา

ศลิษา ใจสมุทร
สำนักสื่อสารสาธารณะ

สกศ. ระดมความคิดส่งเสริมความรู้ กฎหมายและพัฒนาปรับปรุง กฎหมายการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) กำหนดจัดประชุมระดมความคิด เรื่องการส่งเสริมความรู้กฎหมายและพัฒนาปรับปรุงกฎหมายการศึกษา เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย ครั้งที่ ๕ วันที่ ๔-๕ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงแรมซัมมิท ไพน์เฮิร์สท กอล์ฟ คลับ จังหวัดปทุมธานี โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมครั้งนี้กว่า ๘๐ คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย และด้านการศึกษา ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ จาก ๕ ภูมิภาค

รองศาสตราจารย์ ดร. ชวนี ทองโรจน์ รองเลขาธิการสภาการศึกษา รักษาราชการแทน เลขาธิการสภาการศึกษา กล่าวว่า ข้อเสนอการแก้ไขกฎหมายและข้อวิพากษ์ข้อเสนอการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายการศึกษา จากท่านผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นเรื่องที่สำคัญมากที่ สกศ. จะได้นำข้อมูลทั้งหมดไปรวบรวม เป็นข้อเสนอต่าง ๆ เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนากฎหมายการศึกษาของชาติ และพัฒนาการศึกษาของชาติให้มีคุณภาพ สนองต่อต่อความต้องการของประชาชนไทย สำหรับกฎหมายการศึกษาระดับปัจจุบันมีผลใช้บังคับมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ มีการแก้ไขไปแล้ว ๒ ครั้ง รวมระยะเวลาที่ใช้บังคับมาแล้วเกือบ ๑๕ ปี นอกจากนี้ กฎหมายการศึกษาในปัจจุบันมีจำนวนมากเกินไป บางเรื่องยังเป็นปัญหาในการปฏิบัติตามกฎหมายการศึกษามากมาย สกศ. ได้ติดตามประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษามาโดยตลอด และทุกหน่วยงานที่มีส่วนรับผิดชอบได้พยายามที่จะเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขให้ทันกับสถานการณ์ในปัจจุบัน แต่การปรับปรุงแก้ไขดำเนินการได้ในบางประเด็นเท่านั้น และไม่สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ทั้งหมด

สกศ. ต้องการจุดประกายให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายการศึกษา โดยศึกษา วิเคราะห์กฎหมายการศึกษา เป็นรายมาตราและให้ครบทุกประเด็น เพื่อให้ครอบคลุมและเชื่อมโยงการศึกษาในทุกระบบ ให้เกิดการเชื่อมโยงทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา และเป็นโอกาสอันดีที่เราจะได้ปรับกฎหมายการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปิดการค้าเสรีด้านการศึกษาในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ จากนี้ สกศ. จะได้นำข้อเสนอที่ได้จากการประชุมครั้งนี้ไปรวบรวมและจัดทำข้อเสนอให้อนุกรรมการสภาการศึกษาพิจารณา แล้วนำเสนอสภาการศึกษาและสภาพัฒนาฯต่อไป

เลขาธิการสภาการศึกษาให้สัมภาษณ์ “อนาคตระบบการศึกษาไทย” ทางช่อง ๕

เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๗ รองศาสตราจารย์ ดร. ขวัญ ทองโรจน์ รองเลขาธิการสภาการศึกษา รักษาการแทน เลขาธิการสภาการศึกษา ให้สัมภาษณ์สดในรายการ ๕ เข้า ข่าวใหญ่ ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง ๕ ในประเด็น “แนวทางการศึกษอนาคตรระบบการศึกษาไทยจะเป็นอย่างไร” รวมถึงบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร. ขวัญ ทองโรจน์ กล่าวว่า สำนักงาน สกศ. มีบทบาทสำคัญในการจัดทำแผนการศึกษานโยบาย ติดตามประเมินผล วิจัย และปรับปรุงพัฒนากฎหมายการศึกษา ปัจจุบัน สกศ. ได้จัดทำ (ร่าง) แผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต ซึ่งครอบคลุมการศึกษาในทุกช่วงวัยตั้งแต่เกิดจนตาย โดยแบ่งเป็น ๕ ช่วงวัย คือ ๑. ช่วงแรกเกิด - ปฐมวัย (๐-๕ ปี) ๒. ช่วงวัยนักเรียน (๕-๑๔ ปี) ๓. ช่วงวัยรุ่น/นักเรียน (๑๕-๒๑ ปี) ๔. ช่วงวัยแรงงาน (๑๕-๕๙ ปี) และ ๕. ช่วงผู้สูงอายุ (๖๐ ปีขึ้นไป)

สำหรับเรื่องการปฏิรูปการศึกษาซึ่งเป็นเรื่องที่ คสช. และรัฐบาลชุดใหม่ให้ความสำคัญนั้น ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) ได้จัดทำร่าง Roadmap การปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ โดยกรอบแนวทางในการปฏิรูปมี ๖ ประเด็น คือ ๑. ปฏิรูปครู ๒. กระจายโอกาสและคุณภาพอย่างทั่วถึง เท่าเทียม ๓. ปฏิรูประบบการบริหารจัดการ ๔. การผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน ๕. ปฏิรูปการเรียนรู้ และ ๖. ปรับระบบการใช้ ICT เพื่อการศึกษา และในขณะนี้ สกศ. กำลังจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งต้องมีการระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน รวมทั้งเชื่อมโยงกับแผนการศึกษาตลอดช่วงชีวิตซึ่งหลายกระทรวงมีส่วนร่วมนำไปสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สร้างความเจริญให้ประเทศชาติต่อไป

ดร.จิรพรรณ ปุณเกษม รองเลขาธิการฯ คนใหม่ กราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำ สกศ.

เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๗ รองศาสตราจารย์ ดร.ชวนี ทองโรจน์ รองเลขาธิการสภาการศึกษา รักษาการแทน เลขาธิการสภาการศึกษา ให้การต้อนรับและมอบช่อดอกไม้แสดงความยินดีในโอกาสที่ ดร.จิรพรรณ ปุณเกษม ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) มารับตำแหน่งรองเลขาธิการสภาการศึกษา คนใหม่

จากนั้น ดร.จิรพรรณฯ เข้ากราบไหว้พระพุทธรูปประจำสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ศาลพระภูมิ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำสำนักงานฯ พร้อมถ่ายภาพกับผู้บริหาร ข้าราชการ สกศ. และเจ้าหน้าที่ที่มาร่วมแสดงความยินดี ณ บริเวณหน้าอาคาร ๑ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

รมว.ศธ. ประชุมสภาการศึกษา ถกกรอบแผนการศึกษาชาติ

วันพฤหัสบดีที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๗ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) (ศธ.) ได้จัดประชุมสภาการศึกษา ครั้งที่ ๒/๒๕๕๗ โดยมี พลเรือเอก ณรงค์ พิพัฒนาศัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) เป็นประธานเปิดการประชุม พร้อมด้วย ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.ชวนี ทองโรจน์ รองเลขาธิการสภาการศึกษา รักษาการแทน เลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะกรรมการและเลขานุการ กล่าวรายงานการประชุม ณ ห้องประชุมราชวัลลภ อาคารราชวัลลภ กระทรวงศึกษาธิการ

สำหรับการประชุมครั้งนี้ มีเรื่องเพื่อพิจารณา มีดังนี้ ๑. (ร่าง) กรอบแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต (พ.ศ.๒๕๕๗-๒๕๖๑) สกศ. ได้ยกร่าง “กรอบแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต (พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑)” ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยแบ่งเป็น ๕ ช่วงอายุ คือ ๑) ช่วงแรกเกิด-ปฐมวัย (๐-๕ ปี) ๒) ช่วงวัยนักเรียน (๕-๑๔ ปี) ๓) ช่วงวัยรุ่น/นักศึกษา (๑๕-๒๑ ปี) ๔) ช่วงวัยแรงงาน (๑๕-๕๙ ปี) และ ๕) ช่วงผู้สูงวัย (๖๐ ปีขึ้นไป) เมื่อกรอบดังกล่าวเสร็จ ที่ประชุมเห็นว่าควรมีแผนย่อย

หรือกิจกรรมที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติมารองรับเพื่อให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น ควรปรับว่า “ช่วงวัยแรงงาน” เป็น “ช่วงวัยทำงาน” และเห็นว่า “ช่วงวัยแรกเกิดถึงปฐมวัย” อาจเข้าไป ควรเริ่มตั้งแต่ช่วงอยู่ในครรภ์ อีกทั้งต้องบูรณาการแผนนี้กับทุกกระทรวงที่เกี่ยวข้อง

๒. (ร่าง) แผนการขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติสู่การปฏิบัติ สกศ.จัดทำ (ร่าง) กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ เพื่อเป็นกลไกและเครื่องมือในการพัฒนากำลังแรงงานให้มีความรู้ความสามารถตรงตาม ความต้องการของตลาดแรงงาน โดยบูรณาการความเชื่อมโยงในระดับคุณวุฒิการศึกษา ซึ่งการจัดทำแผนดังกล่าว มียุทธศาสตร์สำคัญ ๔ ยุทธศาสตร์ คือ ๑. พัฒนาคือความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการ สมาคม/องค์กรวิชาชีพ กลุ่มวิชาชีพและ/หรือกลุ่มอาชีพ กับสถาบันการศึกษาอย่างเป็นระบบ ๒. การพัฒนาหลักสูตร รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนทั้งในสถาบันการศึกษาและสถานประกอบการ ๓. การพัฒนาระบบการทดสอบ วัดและประเมินผล เทียบโอนประสบการณ์จากการทำงาน ๔. การเสริมสร้างศักยภาพและขีดความสามารถ สามารถพัฒนากำลังคนให้สนองตอบความต้องการของตลาดแรงงานตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ

๓. แนวทางการขับเคลื่อนกรอบทิศทางการวิจัยทางการศึกษาเพื่อรองรับนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ สกศ. ดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษา เรื่อง สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างทุนปัญญาของชาติ โดยได้พัฒนารอบและทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๘) เพื่อแก้ปัญหาการวิจัยทางการศึกษาขาดกรอบและทิศทางการวิจัยที่สำคัญตอบสนองนโยบายด้านการศึกษา

สาระสำคัญกรอบและทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของประเทศ มีดังนี้ พัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทย สร้างและกระจายโอกาสทางการศึกษา ปฏิรูปครูโดยยกฐานะวิชาชีพรู้ให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง จัดการศึกษาขั้นอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน พัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างทุนปัญญาของชาติ เพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

บทความวิชาการ

ดร.สมศักดิ์ ตลประสิทธิ์
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาไทย

จากการปฏิรูปการศึกษาในระยะแรก เริ่มตั้งแต่การมีบัญญัติเกี่ยวกับการศึกษาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นต้นมา มีการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาตามบทบัญญัติของกฎหมายหลายประการ ทั้งด้านการปรับโครงสร้างการบริหารการศึกษา การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การดำเนินงานแต่ละด้านมีทั้งสำเร็จ ไม่สำเร็จ และยังไม่ดำเนินการ แต่ในที่สุดก็ยังไม่สามารถนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดของการปฏิรูปทางการศึกษา คือ “การยกระดับคุณภาพการศึกษาที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่คาดหวัง” ได้ ซึ่งจากการประเมินและรับรองมาตรฐานการศึกษาภายนอกครั้งแรกที่สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่ผ่านการประเมิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรฐานด้านผู้เรียนอยู่ในระดับต่ำมาก ส่งผลให้มีความกดดันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องทบทวนและเร่งให้มีการปฏิรูปการศึกษาโดยรัฐบาลได้จัดทำข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (๒๕๕๒-๒๕๖๑) แต่ปัจจุบันเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไปก็ได้มีการทบทวนแนวทางปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับทิศทางปฏิรูปประเทศ ผู้เขียนจึงขอเสนอแนวคิดเป็นข้อเสนอในการปฏิรูปการศึกษาครั้งใหม่ โดยใช้หลักคิด หลักการและหลักปฏิบัติ มานำเสนอให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมได้ ดังนี้

๑. แนวคิดและปรัชญาการพัฒนาการศึกษา

๑.๑ คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาทุกมิติ การเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ ๒๑ ส่งผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการเมืองของประเทศอย่างรวดเร็ว ทำให้ทุกประเทศต้องมีการทบทวนวาระของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการศึกษาอย่างรอบด้านและสมดุล จากรายงานของ UNITED NATIONS DEVELOPMENT GROUP (๒๐๑๓) เรื่อง The World We Want พบว่า ประชาชนเกือบ ๖๐๐,๐๐๐ คน ทั่วโลกชี้ว่าสิ่งที่ประชาชนต้องการมากที่สุดคือ การศึกษาที่ดี รองลงมาคือ การดูแลสุขภาพที่ดีขึ้น และอันดับ ๓ คือ รัฐบาลที่ดีและซื่อสัตย์ และอันดับ ๔ คือ โอกาสในการทำงานที่ดีขึ้น การศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งมีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเชื่อมโยงกับประเด็นต่าง ๆ หลายด้าน มีประเด็นที่สำคัญที่ต้องบูรณาการเข้าไปในการศึกษา คือ เรื่องสิทธิมนุษยชน ธรรมาภิบาลและคุณธรรม อาหารและน้ำพลังงาน เทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล และเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาคนจึงเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาทุก ๆ ด้าน

๑.๒ การศึกษาเป็นการพัฒนาศักยภาพประชาชน การศึกษาในอนาคต จะเน้นเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญ ทั้งด้านคุณภาพ ความเสมอภาคและเป็นธรรม ประสิทธิภาพ และการเข้าถึงการศึกษา โดยเฉพาะคุณภาพครู คุณภาพการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะและการปรับเจตคติต่าง ๆ ส่วนในด้านความเสมอภาคจะเน้นในเรื่องสิทธิการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะเด็ก เยาวชน และสตรี

๑.๓ ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของประชาชน ประกอบด้วยปัจจัย ๕ ประการ ดังนี้ ๑) กรรมพันธุ์ ๒) ครอบครัว ๓) สถานศึกษา ๔) สังคมวัฒนธรรม และ ๕) นโยบายการเมือง ทุกปัจจัยจึงมีความสำคัญ และส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของประชาชน (Human capital) ทั้งสิ้น

๒. หลักการ ทฤษฎีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สามเหลี่ยมคุณภาพ)

ข้อเสนอเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ข้อเสนอแนวคิดเรียกว่าทฤษฎีสามเหลี่ยมคุณภาพ ๓ รูปแบบ ดังนี้

๒.๑ รูปแบบคนคุณภาพ โดยพฤติกรรมของมนุษย์มักจะมีพฤติกรรม ๓ ลักษณะ ได้แก่ การคิด พูด และทำ ผลของการแสดงพฤติกรรมดังกล่าวจะนำไปสู่ความสุขของชีวิตหากคิดดี คิดเก่ง กล่าวคือ คิดดี คิดดี พูดดี พูดดี ทำดี ทำเก่ง กล่าวคือ ทำดี ทำเก่ง ทำดี ทำเก่ง ทั้งนี้ต้องมีผลผลิตทางปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ และจิตสำนึกทางคุณธรรมจริยธรรม คอยกำกับควบคุม การศึกษาจะเป็นส่วนสำคัญที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพตามรูปแบบนี้

รูปแบบคุณภาพ

๒.๒ รูปแบบคุณภาพผู้เรียน การเรียนรู้ของผู้เรียนขึ้นอยู่กับคุณภาพของครูผู้สอน ซึ่งต้องเข้าใจหลักสูตรและต้องเป็นหลักสูตรที่เหมาะสมกับการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนด้วย การใช้สื่อที่เหมาะสมกับยุคสมัยและบทเรียน รวมทั้งความสนใจของผู้เรียน และที่สำคัญที่สุดคือ เทคนิควิธีสอนที่เป็นนวัตกรรมร่วมสมัยและเหมาะสมกับบริบททางสังคมและพื้นฐานของผู้เรียน ครูที่เก่งเนื้อหาแต่ถ้ามีเทคนิควิธีสอนที่ไม่เหมาะสม ก็จะไม่สามารถพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้

รูปแบบคุณภาพผู้เรียน

๒.๓ รูปแบบคุณภาพการศึกษา คุณภาพการศึกษาจะมีองค์ประกอบสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ การเรียน การสอน และการจัดการ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกัน และด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และคำนึงถึงระดับและประเภทการศึกษา เช่น การศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาอุดมศึกษา การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ การศึกษาอาชีวศึกษา เป็นต้น ดังแผนภาพต่อไปนี้

รูปแบบคุณภาพการศึกษา

การที่จะปฏิรูปการศึกษาให้เกิดความสำเร็จและยกระดับมาตรฐานการศึกษาได้อย่างแท้จริงนั้น จึงควรเน้น ๓ เรื่อง ได้แก่ การเรียน การสอน และการบริหารจัดการ ซึ่งแต่ละเรื่องจะมีระดับการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกัน ดังนี้

๑. การเรียน (Learning) เป็นการกำหนดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน ๔ ด้าน ได้แก่ การเรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และสามารถจัดการกับความรู้ได้ การเรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิต การเรียนเพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ไปปฏิบัติหรือใช้ในชีวิตประจำวันได้ สามารถแก้ปัญหาในชีวิตโดยใช้สติปัญญา (Wisdom) และแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ได้อย่างหลากหลาย และการเรียนเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นและสังคมได้อย่างสันติสุขและมีความสุข สร้างความสามัคคีและมีจิตสาธารณะ

๒. การสอน (Teaching) เป็นกระบวนการจัดบรรยากาศให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ ตามความถนัดและความสนใจ โดยที่ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากการสอนหนังสือเป็นบทบาทของการเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ได้ บทบาทเป็นผู้สร้างแรงกระตุ้นใจ (Motivation) ให้ผู้เรียนมีแรงบันดาลใจ (Inspiration) มุ่งมั่นสู่เป้าหมายชีวิตและบทบาทของการให้คำแนะนำปรึกษา (Coaching) ช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งสร้างโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ โดยใช้นวัตกรรม (Innovation) ที่หลากหลาย

๓. การจัดการ (Management)

เป็นการจัดการให้การเรียนและการสอน มีคุณภาพและบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการจัดการที่ทันสมัย นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ทั้งด้านการเรียน (Learning Management System) และด้านการสอน โดยการนำระบบการบริหารที่ทันสมัย (E - Administration) มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม ทั้งนี้ต้องมุ่งพัฒนาผู้บริหารให้มีสมรรถนะและมาตรฐานวิชาชีพที่เป็นผู้บริหารมืออาชีพ รวมทั้งการสร้างผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ให้เกิดขึ้นกับผู้บริหารการศึกษาทุกคนทุกระดับ เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษามีความต่อเนื่อง และการบริหารที่มีคุณภาพ

ความเชื่อมโยงการปฏิรูปการศึกษาแต่ละด้าน

เป้าหมายสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา คือ คุณภาพการศึกษา (Education Quality) การมุ่งสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาแต่ละด้าน จึงควรมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ดังนี้

การเรียน – การสอน องค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู - ผู้เรียน หลักสูตร สื่อและวิธีการสอน สิ่งที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน และทำให้การเรียนการสอนได้ จึงต้องมีระบบการเรียนการสอนที่ทันสมัย คือ E-Learning ครูมีบทบาทสำคัญที่สุดในการเชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนกับการเรียนรู้ โดยมีหลักสูตร วิธีสอน สื่อ และแหล่งเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การแสวงหาความรู้ของผู้เรียน ดังนั้นครูจึงต้องพัฒนาสมรรถนะด้านหลักสูตร นวัตกรรม การพัฒนาและการใช้ระบบ E-Learning และสมรรถนะด้านการสื่อสาร มีความเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียนและใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนรายบุคคล พัฒนาสู่การเป็นมืออาชีพ

การสอน - การจัดการ ครูมีหน้าที่สอนโดยจัดการเรียนรู้และต้องพัฒนาตนเองให้มีความเชี่ยวชาญ ทั้งด้านสาระความรู้หลักสูตร และเทคนิควิธีสอน ผู้บริหารมีหน้าที่ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาและจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการจัดบรรยากาศการเรียนรู้อื่นๆ และสื่อเทคโนโลยี มีระบบบริหารจัดการด้านบุคคลที่ทันสมัย (E-Administration) และใช้หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) เพื่อการบริหารจัดการ สร้างแรงจูงใจ ขวัญกำลังใจ และสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบที่หลากหลายและทันสมัย

การจัดการ – การเรียน สถานศึกษามีการพัฒนาที่เน้นโรงเรียนเป็นฐาน (Whole School Approach : WSA) สามารถสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งด้านภูมิทัศน์และจิตทัศน์ เน้นการพัฒนาด้านวิชาการ (Academic Focus) และจัดระบบการบริหารจัดการเรียนรู้ (Learning Management System : LMS) ให้มีประสิทธิภาพเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกทางคุณธรรมจริยธรรมให้ผู้เรียน ครู ผู้ปกครองและชุมชน มีการจัดกิจกรรมที่เข้าถึงความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง เพื่อนำมาซึ่งการบริหารโดยใช้ข้อมูลที่เป็นจริง (Management by Fact) ผู้เรียนผู้สอนมีความพึงพอใจและมีความสุขกับการเรียนการสอน

๔. การขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ

ในแต่ละประเด็นจะต้องพิจารณาว่าเรื่องใดจะมีระดับการเปลี่ยนแปลงมากหรือน้อยตามลำดับ คือ ๑.ระดับการพัฒนา (Development) ๒.ระดับการปรับปรุง (Improvement) ๓.ระดับการปฏิรูป (Reform) ๔.ระดับการปฏิวัติหรือรีเอนจินีริ่ง (Reengineering) รายละเอียดการปฏิรูปการศึกษาแต่ละประเด็นแยกตามระดับการเปลี่ยนแปลง มีดังนี้

การเรียนรู้ (Learning)

สาระ/ระดับการเปลี่ยนแปลง	วิธีการ	หน่วยงานรับผิดชอบ
พัฒนาสื่อ/ตำรา/นวัตกรรม	<ul style="list-style-type: none"> ผลิตสื่อ online/offline ใช้ Social media เพื่อการศึกษา จัดระบบป้องกัน web อันตราย 	หน่วยงานต้นสังกัดสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่สถาบันเทคโนโลยีทางการศึกษา
ปรับปรุงระบบ การประเมินผล O-net Admission	<ul style="list-style-type: none"> งดเก็บค่าธรรมเนียมการสอบ นำผลการสอบมาใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษา ใช้เกณฑ์คัดเลือกเน้น Competency based 	สทศ./ทปอ./สกอ.
ปฏิรูปหลักสูตรทุกระดับ/สาขา	Competency based (Learning outcome)	หน่วยงานต้นสังกัด
รื้อบทบาทสถานศึกษาด้านวิชาการ	<ul style="list-style-type: none"> Academic authority ศูนย์การศึกษาชุมชน 	สถานศึกษาทุกสังกัดทุกระดับ/ประเภทการศึกษา

การสอน (Teaching)

สาระ/ระดับการเปลี่ยนแปลง	วิธีการ	หน่วยงานรับผิดชอบ
พัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ (บทบาทครู)	เน้นบทบาท Facilitator Motivation and Inspiration Coaching	หน่วยงานต้นสังกัด
<ul style="list-style-type: none"> ปรับแนวทางการจัดสรรครู ปรับระบบค่าตอบแทน 	<ul style="list-style-type: none"> ปรับแผนอัตรากำลังครู และจัดทำ Teacher mapping จัดระบบค่าตอบแทนตามผลงาน 	หน่วยงานต้นสังกัด
ปฏิรูปการเข้าสู่การประกอบวิชาชีพครู (มาตรฐานวิชาชีพ)	<ul style="list-style-type: none"> จัดหลักสูตรพัฒนาเข้มให้ครูมีมาตรฐานวิชาชีพ ปรับ พรบ. สภาครูฯ 	กคศ./สคปศ./คุรุสภา
ปรับรื้อระบบการผลิตครู	<ul style="list-style-type: none"> จัดระบบการคัดคนเรียนครู ประเมินคุณภาพครูของครู จัดให้มีโรงเรียนฝึกหัดครู 	สกอ.

การจัดการ (Management)

สาระ/ระดับ การเปลี่ยนแปลง	วิธีการ	หน่วยงานรับผิดชอบ
พัฒนา ICT ทางการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> ใช้ LMS เพื่อการบริหารจัดการ เน้น E-Learning Media Skill 	หน่วยงานต้นสังกัด
ปรับระบบงบประมาณ และการประกันคุณภาพ	<ul style="list-style-type: none"> ใช้ QL (Quality Life Card) ปรับค่าใช้จ่ายรายหัว ให้ชุมชนมีบทบาทในการประเมินคุณภาพ 	สำนักงบประมาณ ศธ. สมศ.
ปฏิรูประบบการบริหารงาน บุคคล	<ul style="list-style-type: none"> ปรับให้ครูเป็นข้าราชการส่วนภูมิภาค ครูเก่ง/ขาดแคลนสอนได้มากกว่า ๑ แห่ง 	ศธ./กคศ./อปท.
รู้วิธีการกระจายอำนาจ ทางการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> มีกฎหมายรองรับการกระจายอำนาจทางการศึกษา นำหลักการ PM/WSA/SBM มาใช้อย่างเป็นรูปธรรม 	ศธ. (ด้านกฎหมาย)สถานศึกษา/เขตพื้นที่การศึกษา

ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาไทย (TERM) ที่เสนอข้างต้นเป็นข้อเสนอที่เลือกเฉพาะจุดเน้น (Focus) ที่สำคัญและจำเป็นเร่งด่วน ยังมีองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ที่ต้องดำเนินการ เช่น การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายการศึกษา การระดมทรัพยากร การปรับโครงสร้างการบริหารกระทรวงศึกษาธิการใหม่ การทบทวนกำหนดเขตพื้นที่การศึกษา การพัฒนาระบบการบริหารงานบุคคล เป็นต้น จากประสบการณ์ที่มีส่วนร่วมในการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า การทำหลายเรื่องในเวลาเดียวกันอาจจำเป็นในช่วงแรกแต่ไม่สามารถมุ่งสู่เป้าหมายที่แท้จริงได้ คือ คุณภาพของผู้เรียน ดังนั้น เพื่อให้เกิดพลังและมีจุดเน้นชัดเจนจึงควรเลือกประเด็นที่จะนำมากำหนดเป็นแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งยกระดับคุณภาพการศึกษาที่เสนอมาข้างต้น ส่วนประเด็นอื่น ๆ หน่วยงานสามารถดำเนินการปกติต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา.การประเมินสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อจัดทำแผนพัฒนาตนเอง (ID-PLAN) และแผนพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพ. นครปฐม : ฝ่ายวิชาการ โครงการพัฒนาระบบการพัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษา,๒๕๕๙

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ความเห็นและข้อเสนอแนะเรื่อง “ยุทธศาสตร์

ประเทศไทยใน ๒ ทศวรรษหน้า (พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๗๕) ภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”. ๒๕๕๖. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. มาตรฐานการศึกษาของชาติ. กรุงเทพฯ : สหยาบสื่อและการพิมพ์, ๒๕๕๘

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาไทย (Roadmap) พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๕๑. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๕๙

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.ร่างรายงานการวิจัยเรื่อง ภาพการศึกษาไทยในอนาคต ๑๐-๒๐ ปี. พิณสุดา สิริธรรณี ผู้วิจัย,พฤศจิกายน ๒๕๕๑ (อัดสำเนา)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๖๑). ๒๕๕๒. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๙). ๒๕๕๓ พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ และที่

แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่๒) พ.ศ. ๒๕๕๕, ๒๕๕๕. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ ๒๑. ๒๕๕๗. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด

บทวิเคราะห์ผลการกู้ยืมเงิน กยศ. ที่มีต่อ โอกาสการเข้าถึงและคุณภาพ การศึกษา : กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น

การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนได้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น นับเป็นประเด็นที่ทุกรัฐบาลให้ความสำคัญ โดยกำหนดกลไกขับเคลื่อนการดำเนินงานสู่ผู้เรียนอย่างหลากหลายทั้งการจัดสรรทุนในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนการให้เงินกู้ยืมแก่ผู้เรียนที่ด้อยโอกาส/ยากจน ขาดแคลนทุนทรัพย์ผ่านกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาหรือเรียกสั้น ๆ ว่า กยศ. กองทุนดังกล่าวมีลักษณะเป็นเงินทุนหมุนเวียนสำหรับจัดสรรให้แก่ผู้กู้ยืมในแต่ละปีทั้งรายเก่าและรายใหม่ ซึ่งจัดตั้งขึ้นมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๙ จนถึงปัจจุบันเป็นเวลา ๑๘ ปี ส่งผลให้นักเรียนนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์กว่า ๔ ล้านคน มีโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยแหล่งเงินของ กยศ.

มาจากงบประมาณที่รัฐจัดสรรสมทบเป็นรายปีรวมกับเงินที่กองทุนรับชำระคืนนี้เงินกู้จากผู้กู้ อย่างไรก็ตามตลอดเวลาที่ผ่านมา สังคมได้รับรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่องว่า ผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนเมื่อครบกำหนดชำระหนี้แล้วค้างชำระหนี้มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงเห็นสมควรให้มีการศึกษาสภาพและผลการกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาว่า บรรลุเป้าหมายเพียงใด รวมทั้งการชำระหนี้ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะที่เป็นคุณภาพของผู้เรียนทั้งในด้านความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ ฯลฯ โดยดำเนินการรวบรวม ศึกษาเอกสาร และข้อมูลการกู้ยืมเงินของนักเรียน นักศึกษาทั้งในภาพรวมระดับประเทศ และระดับจุลภาค โดยอาศัยจังหวัดขอนแก่นเป็นกรณีศึกษา สอบถามความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ที่มีต่อการดำเนินงาน กยศ. ด้วยแบบสอบถามและจัดประชุมสนทนากลุ่ม ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามรวมทั้งสิ้น ๔,๒๕๓ คน ประกอบด้วย นักเรียน/นักศึกษาผู้กู้ยืมเงิน กยศ. ที่กำลังศึกษาอยู่ ๓,๕๖๖ คน ผู้กู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้ว ๖๒๕ คน และผู้บริหารสถานศึกษา ๖๒ คน และผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน ๕๒ คน ประกอบด้วย นักเรียน นักศึกษา ผู้ปกครอง และผู้บริหารสถานศึกษา ข้อค้นพบที่สำคัญ ๆ จากการศึกษา สรุปได้ดังนี้

• **สภาพการกู้ยืม กยศ.** ในภาพรวมช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๓ – ๒๕๕๖ พบว่า จำนวนผู้กู้ยืมมีแนวโน้มลดลงทุกระดับและประเภทการศึกษา และเมื่อพิจารณาสัดส่วนจำนวนผู้กู้แต่ละระดับและประเภทการศึกษา จะพบว่า สัดส่วนจำนวนผู้กู้ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายลดลงทุกปี ในขณะที่สัดส่วนจำนวนผู้กู้ระดับปริญญาตรีเพิ่มขึ้นทุกปี ส่วนระดับ ปวช. และ ปวส. มีสัดส่วนไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก ทั้งนี้ สาเหตุสำคัญที่ทำให้การจัดสรรทุน กยศ. ลดลง เนื่องจากกองทุน

ประสบปัญหาสภาพคล่อง มียอดหนี้ค้างชำระจำนวนมากทำให้กองทุนขาดเงินทุนหมุนเวียน ดังจะเห็นได้จากการดำเนินงานให้กู้ยืมของกองทุนจนถึงปัจจุบันที่พบว่า กองทุนมีลูกหนี้เงินกู้ที่ครบกำหนดชำระจำนวน ๒.๘๐ ล้านคน เป็นลูกหนี้ที่ค้างชำระ ๒.๑๐ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๗๕ ของผู้กู้ที่ครบกำหนดชำระ และมีลูกหนี้ที่ชำระตามปกติเพียง ๐.๗๐ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๒๕ ของผู้กู้ที่ครบกำหนดชำระเท่านั้น หากพิจารณาจำนวนหนี้เงินกู้ พบว่า มียอดหนี้เงินกู้ที่ครบกำหนดชำระจำนวน ๗๒,๔๑๒ ล้านบาท เป็นยอดหนี้ที่ค้างชำระจำนวน ๓๘,๒๓๙ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๕๓ ของยอดหนี้เงินกู้ที่ครบกำหนดชำระคืน สำหรับจังหวัดขอนแก่นซึ่งเป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้ ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า มีลักษณะและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับสภาพการกู้ยืมทั้งประเทศ และเมื่อพิจารณาสภาพการค้างชำระทั้งที่ค้างชำระบางส่วนและค้างชำระทั้งจำนวน พบว่า ผู้กู้ที่สำเร็จการศึกษาจาก กศน. ค้างชำระถึงร้อยละ ๙๓ ของผู้กู้ที่ครบกำหนดชำระ รองลงมาคือสังกัด สข. ทั้งสายสามัญและอาชีพ สังกัดสพฐ. และสังกัด อปท. ประมาณร้อยละ ๘๕, ๘๑ และ ๘๑ ตามลำดับ โดยเป็นผู้กู้ที่ค้างชำระทั้งจำนวนรวมทุกสังกัดประมาณร้อยละ ๒๗ จากยอดผู้กู้ที่ค้างชำระ และเป็นผู้กู้ที่สำเร็จการศึกษาจากสังกัด สข. มากที่สุดประมาณร้อยละ ๓๗ รองลงมาคือ สังกัด อปท. และ สอศ. ประมาณร้อยละ ๒๙ และ ๒๘ ตามลำดับ

• สภาพการดำเนินงาน กยศ. ในจังหวัดขอนแก่น

สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ เงื่อนไข วิธีการกู้ยืมเงิน และการชำระคืนเงินกู้ให้แก่นักเรียน นักศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งกลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ ๕๐ เห็นว่า การประชาสัมพันธ์ทำให้เข้าใจในภาพรวมแต่ยังไม่เข้าใจรายละเอียด ส่วนกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานกู้ยืมในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างทั้งผู้กู้ที่อยู่ระหว่างศึกษาและผู้กู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้ว ประมาณร้อยละ ๘๘ และ ๗๐ เห็นว่า สถานศึกษาสามารถดำเนินการ

คัดเลือกผู้กู้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของกองทุน และเป็นไปตามกระบวนการหลักเกณฑ์ที่กองทุนกำหนด เพราะสถานศึกษามีฐานข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล สามารถพิจารณารายได้ครอบครัวของผู้ขอู้ ผลการเรียน และพฤติกรรมของนักเรียนมาประกอบการพิจารณาคัดเลือก แต่ผู้กู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้วร้อยละ ๒๓ และผู้กู้ที่อยู่ระหว่างศึกษาร้อยละ ๘ เห็นว่า สถานศึกษาไม่สามารถคัดเลือกผู้กู้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ เพราะมีนักเรียนยื่นกู้เป็นจำนวนมากหรือสถานศึกษาต้องการรับนักศึกษาเข้าเรียนเป็นจำนวนมาก ทำให้การพิจารณาคัดเลือกไม่เป็นไปตามที่กำหนด ระบบคัดกรองคุณสมบัติของผู้กู้ยังไม่รัดกุม การตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ขอู้ไม่ละเอียด ผู้ได้รับการอนุมัติให้กู้ไม่เป็นผู้ที่ขาดทุนทรัพย์จริง มีการใช้เส้นและอนุมัติเงินกู้ให้แก่คนรู้จัก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มนักเรียน/นักศึกษาและกลุ่มผู้ปกครอง พร้อมทั้งมีข้อเสนอว่า หากต้องการให้เงินกู้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่มีความต้องการได้อย่างแท้จริง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทั้งกลุ่มผู้กำลังศึกษาอยู่และผู้สำเร็จการศึกษาแล้ว เห็นว่า ควรให้กองทุนเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกผู้กู้เองมากที่สุด รองลงมาคือ ให้ครูและอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้พิจารณาคัดเลือก นอกจากนี้ ผลจากการสนทนากลุ่มทำให้ทราบว่า ในทางปฏิบัติยังมีความคลาดเคลื่อน เข้าใจไม่ถูกต้อง หรือไม่ดำเนินงานตามแนวทางที่กำหนด เช่น โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาให้ข้อมูลแก่นักเรียนและผู้ปกครองว่า การที่นักเรียนเป็นผู้กู้ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จะได้รับสิทธิ์ในการพิจารณาให้กู้ต่อเนื่องเมื่อเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี และการพิจารณาคัดเลือกผู้กู้ระดับนี้ โรงเรียนจะให้สิทธิ์แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ กู้ก่อน ทั้งที่ผู้ปกครองบางคนให้ข้อมูลว่า ไม่มีปัญหาทางการเงิน แต่ต้องการให้บุตรหลานได้สิทธิ์กู้ในระดับปริญญาตรี ส่วนการพิจารณาอนุมัติให้กู้แก่ผู้กู้รายเก่าระดับปริญญาตรีในแต่ละปีเป็นไปโดยอัตโนมัติ ไม่มีการพิจารณาผลการเรียนหรือความประพฤติของนักศึกษาแต่

อย่างไรก็ดี อีกทั้งยังไม่มีมาตรการในการกำกับ ส่งเสริมผู้กระหว่างศึกษาอย่างจริงจัง ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนส่งผลทั้งต่อ โอกาสทางการศึกษาของนักเรียนนักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้น้อย และคุณภาพของผู้ที่สำเร็จการกรรศึกษาทั้งในเชิงวิชาการและคุณลักษณะนิสัย ความมีวินัย มีความรับผิดชอบต่อนี้และต่อส่วนรวม รวมทั้งศักยภาพในการหางาน ทำและการใช้หนี้คืนกองทุน

• **ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการปรับปรุงการดำเนินงานของกองทุน** หลักเกณฑ์/เงื่อนไขที่กลุ่มตัวอย่าง ทั้ง ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มผู้กู้ที่อยู่ระหว่างศึกษา กลุ่มผู้กู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้ว และกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา แสดงความเห็นด้วยที่สอดคล้องกัน และมีผู้ที่เห็นด้วยตั้งแต่ร้อยละ ๗๕ ขึ้นไป มี ๕ ข้อ ได้แก่

๑) เปลี่ยนคุณสมบัติของผู้มีสิทธิ์ขอกู้ยืมเงินจากเกณฑ์รายได้ของครอบครัวไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท/ต่อปีมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา จากศักยภาพและความสามารถในการเรียนของผู้ขอู้ นอกจากนี้ มีข้อเสนอให้ใช้หลักเกณฑ์/เงื่อนไขเกี่ยวกับจำนวนพี่น้องของผู้กู้ที่ครอบครัวต้องรับภาระและยังอยู่ในวัยเรียน และอันดับ การเลือกเข้าศึกษาต่อในคณะ/สาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานมากำหนดคุณสมบัติของผู้ขอู้ยืม

๒) นำผลการเรียนสะสมในแต่ละปีการศึกษาของผู้กู้มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาการให้กู้ยืมเงินในปีการศึกษาต่อไป

๓) กำหนดเกณฑ์รายได้ขั้นต่ำที่ผู้กู้เริ่มชำระหนี้เงินกู้ (๑๕,๐๐๐ บาท/เดือน) หากรายได้ไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนด ก็ยังไม่ต้องชำระหนี้ โดยไม่ต้องกำหนดระยะเวลาปลอดหนี้

๔) สถานศึกษาต้องจัดหาทุนให้เปล่าแก่ผู้เรียนเป็นค่าเล่าเรียน/ค่าครองชีพระหว่างเรียนเฉพาะสาขาวิชาที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงาน

๕) สถานศึกษาต้องมีส่วนร่วมในการจัดหางานให้ผู้เรียนทำระหว่างเรียนเพื่อเป็นรายได้ในการครองชีพระหว่างเรียน

สำหรับหลักเกณฑ์/เงื่อนไขที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยกับไม่เห็นด้วยในจำนวนที่ไม่ต่างกันมากนัก ส่วนใหญ่ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการติดตามและชำระหนี้ เช่น การปรับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้เท่ากับอัตราตลาดสำหรับผู้กู้ที่ ผิดนัดนับจากวันที่ผิดนัดชำระหนี้จนกว่าจะนำเงินมาชำระจนครบ การเปลี่ยนระบบการติดตามหนี้เงินกู้จากเดิมที่ให้ ธนาคารกรุงไทยและสำนักงานทนายความเป็นผู้ติดตามหนี้มาเป็นกรมสรรพากรเป็นผู้ติดตามหนี้ การคิดค่าปรับผู้กู้ที่ ผิดนัดในอัตราร้อยละ ๑.๕ ต่อเดือนนับจากวันที่ผิดนัดชำระหนี้จนกว่าจะนำเงินมาชำระจนครบ ฯลฯ โดยกลุ่มที่ไม่ เห็นด้วยเป็นจำนวนมาก คือ กลุ่มผู้กู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้ว

ในประเด็นที่เกี่ยวกับการค้างชำระหนี้ นั้น จากการ สทนหากรกลุ่มทั้งกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา และผู้ประกอบการ ได้ให้ข้อมูลตรงกันว่า สาเหตุที่ทำให้ผู้กู้ค้างชำระหนี้มี หลายประการ เช่น ไม่มีงานทำ เงินเดือนน้อย และมีภาระ ครอบครัว เศรษฐกิจไม่ดี ค่าครองชีพสูง และมีค่าใช้จ่ายส่วน อื่นที่ต้องจ่ายก่อนทำให้ไม่ชำระหนี้เงินกู้ กยศ. อีกทั้งยอด หนี้ไม่มาก และดอกเบี้ยถูก ฯลฯ นอกจากนี้ ผู้ปกครองยังให้ ความเห็นเพิ่มเติมว่า เป็นเพราะผู้กู้มีความเชื่อว่า เงิน กยศ. ไม่ต้องใช้คืนก็ได้ และรุ่นพี่ก็เป็นตัวอย่างของการไม่ใช้หนี้ให้

แก่รุ่นน้อง และสอนรุ่นน้องว่าไม่ต้องจ่ายคืนก็ได้ ส่วนนักเรียน/นักศึกษาเห็นว่า การทิ้งช่วงระยะเวลาปลอดหนี้โดย ไม่มีการติดต่อสื่อสารกัน ๒ ปีนั้นนานเกินไป ทำให้ผู้กู้ลืมว่าตนเองมีภาระหนี้เงินกู้ที่ต้องใช้คืน

จากข้อค้นพบทำให้ทราบว่า ยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ไม่ตรงกัน ตลอดจนขาดความต่อเนื่องในกระบวนการกำกับติดตามอย่างจริงจัง ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงาน กยศ. มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ควรมีการดำเนินการ ดังนี้

๑. ทบทวนเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกองทุนทั้งระดับการศึกษาที่ให้กับ และเงื่อนไขการชำระหนี้คืนกองทุนให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและค่าครองชีพในปัจจุบัน

๒. ทบทวนและวางระบบการบริหารจัดการติดตามทวงหนี้ที่มีผู้รับผิดชอบหรือมีส่วนร่วมรับภาระหนี้ที่เกิดขึ้นด้วย

๓. ปรับปรุงฐานข้อมูลการกู้ ทั้งจำนวนผู้กู้และวงเงินกู้ วงเงินค้างชำระ และที่อยู่ของผู้กู้ที่สามารถติดต่อได้ให้เป็นปัจจุบัน

๔. มีการประสานและสร้างความเข้าใจกับสถานศึกษาให้ตรงกัน และกำกับติดตามการดำเนินงานระดับสถานศึกษาให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดอย่างใกล้ชิด และมีมาตรการในการกำกับสถานศึกษาที่ไม่ดำเนินการตามแนวทางที่กำหนด

๕. ทบทวนระบบการติดตามหนี้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น ใช้เลขประจำตัวประชาชนในการติดตามหนี้ มีการติดต่อส่งข่าวสารระหว่างผู้กู้กับกองทุนอย่างต่อเนื่อง ทั้งผู้กู้ที่อยู่ระหว่างศึกษา ผู้กู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้ว ที่อยู่ระยะปลอดหนี้ หรือเป็นผู้ที่ต้องชำระหนี้ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน

๑. ให้มีการตั้งคณะกรรมการกองทุน (Funding Committee) ระดับชาติเพื่อบริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒. ปรับระบบการติดตามและรับชำระหนี้คืนกองทุน จากเดิมที่ให้ บมจ. ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) และสำนักงานทนายความเป็นผู้ติดตามหนี้ผู้กู้มาเป็นกรมสรรพากร โดยให้ผู้ชำระหนี้คืนกองทุนผ่านระบบการเสียภาษีเงินได้ของกรมสรรพากร

๓. ยกเลิกการให้เงินกู้ยืมแก่ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (สามัญศึกษาและอาชีวศึกษา) เนื่องจากเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญที่พลเมืองพึงได้รับบริการการศึกษาแบบให้เปล่าจากรัฐ จึงไม่มีเหตุอันควรให้ผู้เรียนต้องมีหนี้ติดตัวหลังสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน และให้กู้ยืมเฉพาะผู้เรียนระดับอุดมศึกษา (อนุปริญญาและปริญญาตรี) เท่านั้น

๔. ให้สถาบันอุดมศึกษาเรียกเก็บค่าเล่าเรียน ค่าธรรมเนียมการเรียนที่สะท้อนต้นทุน เนื่องจากผู้เรียนเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการศึกษาเล่าเรียน (private rate of return) มากกว่าที่สังคมส่วนรวมได้รับ (social rate of return) ดังนั้นผู้เรียนควรมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายจากการศึกษาตามหลักประโยชน์ที่ได้รับ (benefit principle) ตามแนวทางการปฏิรูประบบการเงินเพื่อการอุดมศึกษา

๕. การให้เงินกู้ยืมแก่ผู้เรียนระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นเครื่องมือทางการเงินของรัฐในการสนองทุนผ่านด้านอุปสงค์ นั้น รัฐควรใช้ประโยชน์จากการให้เงินกู้ยืมผ่านกองทุน ควบคู่กับการจัดสรรเงินอุดหนุนรายหัวแก่ผู้เรียนระดับอุดมศึกษา จำแนกตามคณะ/สาขาวิชา ในการกำกับการผลิตและพัฒนากำลังคนของสถาบันอุดมศึกษาให้สอดคล้องและสนองตอบความต้องการของตลาดแรงงาน และการพัฒนาประเทศ

๖. ปรับหลักการและแนวคิดของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา จากเดิมที่มุ่งเฉพาะวัตถุประสงค์ด้านสังคม (social objective) เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนที่ด้อยโอกาสและยากจนให้สามารถเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษา มาให้ความสำคัญกับวัตถุประสงค์ด้านการเงิน (financial objective) เพื่อให้กองทุนสามารถบริหารและจัดการกองทุนให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผล และดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนในระยะยาวโดยไม่เป็นภาระกับรัฐ

ครู/ผู้บริหาร

รศ.ดร.สุรศักดิ์ ทลาบมาลา

การเลี้ยงลูกให้เรียนรู้สองภาษา

ประเทศไทยจะก้าวอย่างเข้าสู่ความเป็น ASEAN ในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า โรงเรียนไทยทุกระดับเพิ่มการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง (English as Second Language = ESL) ทำการสอนโดยครูไทยบ้าง ครูต่างประเทศที่ภาษาเดิมของตนมิใช่ภาษาอังกฤษบ้าง และโดยครูที่ภาษาเดิมเป็นภาษาอังกฤษบ้าง ผลการสอนโดยรวมดูไม่น่าจะเป็นที่พอใจนักโดยเฉพาะครูต่างชาติที่ภาษาเดิมมิใช่ภาษาอังกฤษจะมีปัญหาเรื่องการสอนสำเนียงและการพูด และงบประมาณจ้างครูก็มีปัญหาเหมือนกัน

การสอน ESL ส่วนมากจะอาศัยทฤษฎีการได้มาซึ่งภาษาที่สอง (second language acquisition = SLA) ของ Stephen Krashen เป็นหลัก ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาที่สองของ Krashen มี ๕ ขั้นตอน (Jackson : ๒๐๐๖)

๑. การได้มาซึ่งภาษาที่สองเป็นกระบวนการ (SLA) เกิดในระดับจิตใต้สำนึก (subconscious) และเป็นสัญชาตญาณ (intuition) เด็กเล็กจะเรียนรู้ภาษาที่สอง หรือแม้แต่ภาษาแรกด้วยกระบวนการดังกล่าวแล้วอย่างง่ายดาย แต่เมื่อเรียนรู้รูปแบบของภาษา เช่น กฎ หรือไวยากรณ์ และมีความตระหนักในกระบวนการทางภาษาของตน มิใช่สิ่งที่ย่าง ซึ่งเรียกว่ากระบวนการนี้ว่าการเรียนรู้ภาษา (language learning)

๒. การติดตาม (monitor) ผู้เรียนจะตรวจสอบภาษาของตนโดยเจตนา (examine) เมื่อสภาพทางร่างกายและสมองอยู่ในสถานะที่จะทำได้ และจะเกิดความเข้าใจในภาษามากยิ่งขึ้น

๓. การได้มาซึ่งภาษาที่สองของคนทั่วไปมีลักษณะเป็นลำดับโดยธรรมชาติ

ช่องทางร้องเรียน/ร้องทุกข์ สกดศ.

หากท่านมีข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โปรดส่งข้อความร้องเรียนมาได้ที่ E-mail : prpronec@onec.go.th หรือส่งจดหมายมาที่ สำนักสื่อสารสาธารณะ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ๙๙/๒๐ ถนนสุขุมวิท เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ หรือสายด่วน โทร : ๑๑๑๑

และสามารถทำนายได้และเป็นการดึงดูดความสนใจโดยธรรมชาติ Krashen เรียกขั้นนี้ว่า natural order hypothesis

๔. ขั้นตอนที่ ๔ เรียกว่า input hypothesis ซึ่งกล่าวได้ว่าถ้าหากผู้เรียนมีความรู้ภาษาที่สองในระดับ I และข้อมูลที่ได้รับหรือที่ครูสอนในระดับสูงกว่าระดับ I บ้างเล็กน้อย หรือ $i+1$ ผู้เรียนจะสามารถเข้าใจภาษาที่สอนได้เกือบหมดจะเป็นภาษาพูดหรืออ่านจากเอกสารก็ตามความรู้ใหม่ในระดับ $i+1$ ควรจะสูงกว่าระดับ I เพียงพอที่จะเกิดความท้าทายให้การเรียนเกิดความก้าวหน้า แต่ถ้ายากเกินไปอาจเกิดความท้อใจได้ ผู้เรียนจะสามารถสื่อสารด้วยภาษาใหม่ได้อย่างรอบรู้ (competent)

๕. ขั้นสุดท้ายเรียกว่า affective filter hypothesis กล่าวไว้ว่า เมื่อผู้เรียนเกิดอาการตั้งรับไม่อยากจะเรียนต่อไป หรือเกิดความกระวนกระวายใจ สิ่งเช่นนี้จะทำหน้าที่กรองข้อมูลหรือความรู้ ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเข้าใจ ไม่สามารถจดจำบทเรียนได้

เรื่องที่จะเล่าต่อไปนี้เป็นเรื่องของผู้ช่วยศาสตราจารย์ Hadi Farmaji ผู้สอน English as a foreign language ที่ Semnan University ในประเทศ Iran เป็นเวลากว่า ๑๒ ปี ทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ฟาร์มาจิ และภรรยาไม่ได้เก่งภาษาอังกฤษมากมายอะไร และก็ไม่มีภูมิหลังในวัฒนธรรมของอังกฤษหรืออเมริกาอีกด้วย แต่ทั้งคู่ก็ตัดสินใจจะเลี้ยงลูกชาย Mohammad ให้เติบโตเป็นเด็ก ๒ ภาษา คือ ภาษาอังกฤษและภาษาอิหร่านหรือ Farsi ตั้งแต่แรกเกิด โดย ผศ.ฟาร์มาจิ พูดภาษาอังกฤษกับลูก ส่วนภรรยาพูดภาษาฟาร์ซี แต่ก็ต้องอดทนต่อคำค่อนแคะของญาติพี่น้องพอสมควร ความสำเร็จและความล้มเหลวในการเลี้ยงลูกให้เป็นเด็ก ๒ ภาษาน่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองอื่นๆ ที่มีความปรารถนาให้ลูกเติบโตมาเป็นเด็ก ๒ ภาษา และเป็นประโยชน์ต่อครูสอน ESL ทั่วไปด้วย (Farjami : ๒๐๐๕)

ก่อนที่โมฮัมหมัดจะเกิดทั้ง ๒ คน ตกลงกันว่า ๑ คน พูด ๑ ภาษา นั่นคือ พ่อพูดภาษาอังกฤษกับลูก แม่พูดภาษาฟาร์ซีกับลูก กับคนทั่วไปทั้ง ๒ คนพูดภาษาฟาร์ซี หลักการนี้เรียกว่า Grammon Formula ผศ.ฟาร์จามี เรียนภาษาอังกฤษเมื่อโตแล้ว และสอนภาษาอังกฤษให้ผู้ใหญ่ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องคุ้นเคยกับภาษาอังกฤษสำหรับเด็ก จึงต้องเรียนรู้ด้วยตนเองในเรื่องสารานุกรมสำหรับเด็ก หนังสือการเลี้ยงดูเด็ก นิทานสำหรับเด็ก และเทพนิยายสำหรับเด็ก

ผศ.ฟาร์จามีจะนำลูกชายไปในกิจกรรมที่ใช้ภาษาอังกฤษทุกครั้ง เช่น การซื้อของ การทัศนศึกษา การท่องเที่ยวในชนบท และอื่น ๆ สำหรับ

ชาวอังกฤษและชาวต่างชาติอื่น ๆ ที่ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกัน กิจกรรมเช่นนี้มีจุดหมายที่จะฝึกปฏิบัติภาษาอังกฤษของตน เสริมสร้างสภาวะทางสังคมของครูสอนภาษาอังกฤษ และช่วยให้ลูกชายมีความก้าวหน้าในภาษาอังกฤษ นาน ๆ ครั้งเขาจึงจะพูดภาษาพาร์ซีกับลูกชาย แต่ลูกชายมีอาการไม่สบายใจ คล้ายกับว่า ผศ.พาร์จามีจะเปลี่ยนบุคลิกภาพหรือไม่เป็นมิตรกับเขาต่อไป ผศ.พาร์จามีต้องฝึกภาษาอังกฤษอย่างเคร่งครัด เพราะเขาคนเดียวเป็นตัวกระตุ้นและสิ่งแวดล้อมภาษาอังกฤษสำหรับลูก

ผศ.พาร์จามีต้องอดทนต่อคำวิพากษ์ต่าง ๆ จากคนรอบข้าง เช่น บางคนพูดว่าโมฮัมหมัดจะเกิดความสับสนระหว่างภาษาอังกฤษกับพาร์ซี บางคนก็ว่าโมฮัมหมัดต้องทำงานหนักเกินไป บางคนก็ว่าการเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองตั้งแต่ยังเล็กจะทำให้ความก้าวหน้าทางสติปัญญาหยุดชะงัก หรือเป็นผลเสียต่อสมอง เป็นต้น ผศ.พาร์จามีไม่รับฟังความคิดเห็นที่ผิดพลาดเช่นนั้น

เนื่องจากทุกคนในชุมชนพูดภาษาพาร์ซี เด็กนักเรียนจึงมีโอกาเรียนรู้อะไรและฝึกปฏิบัติภาษาอังกฤษน้อยมาก โมฮัมหมัดเลือกใช้ภาษาพาร์ซีเป็นภาษาพูด ส่วนภาษาอังกฤษเขาเลือกเป็นภาษาเขียน จากการที่เขาเขียนเรื่องเล่าเป็นภาษาอังกฤษ จากข้อความที่บิดาจดไว้ให้ ทั้งพ่อและแม่ยอมรับสถานการณ์นี้ ไม่บังคับให้ลูกพูดภาษาอังกฤษ เพราะไม่อยากให้เกิดผลเสียต่อการพัฒนาทางจิตและสังคมของลูก

เมื่อโมฮัมหมัดอายุได้ ๓ ขวบ เขารู้ศัพท์ภาษาอังกฤษมาก พ่อพูดภาษาอังกฤษกับลูกได้ผลดีพอ ๆ กับแม่พูดภาษาพาร์ซีกับลูก แต่โมฮัมหมัดจะตอบบิดาเป็นภาษาพาร์ซีไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ในบางสาขาวิชา เช่น ธรรมชาติ สัตว์ และเกม เป็นที่สนใจของโมฮัมหมัดมาก ศัพท์ภาษาอังกฤษของเขาก็มากตามไปด้วย ชั่วโมงก่อนเข้านอน ผศ.พาร์จามีจะอ่านหรือเล่านิทานภาษาอังกฤษให้ลูกฟัง ลูกสามารถติดตามเรื่องราวได้โดยง่าย เช่น เรื่องการเดินทางของใบไม้ หรือการสนทนาระหว่างก้อนหินกับต้นไม้เป็นที่สนใจของโมฮัมหมัดมาก แล้วเขาจะเล่าเรื่องนั้นๆ ในวันต่อมาให้บิดาฟัง

การเรียนการสอนเริ่มต้นได้ดี แต่ปัญหาก็ตามมา ผศ.พาร์จามีคิดได้ว่า คำภาษาอังกฤษ อักษรอังกฤษน่าจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ได้ จึงเริ่มด้วยบัตรคำ (flash cards) ที่ลูกรู้อยู่แล้วตั้งแต่อักษรอังกฤษ จนกระทั่งคำง่าย ๆ โดยปิดบัตรคำไว้บนผนังห้องโมฮัมหมัดเริ่มเรียนตามลำดับ เมื่อลูกรู้ศัพท์แล้วก็ลองย้ายที่ปิดบัตรคำใหม่ ถ้าหากจำได้แม่นก็เก็บบัตรคำเก่าและเพิ่มบัตรคำใหม่แทนที่

ขณะนี้โมฮัมหมัดอายุ ๔ ปีแล้ว CD-ROM การสอนภาษาอังกฤษช่วยได้มากในการเริ่มอ่าน พ่อจำเป็นต้องใช้วิธีหลอกล่อและเตือนให้เริ่มทำกิจกรรมภาษาอังกฤษ ผศ.ฟาร์จามิ กระตุ้นความสนใจของโมฮัมหมัดด้วยเรื่องสัตว์ในป่า โดยเล่าเรื่องตื่นเต้นเกี่ยวกับสัตว์ในป่าให้ลูกฟัง แล้วหยุดกลางเรื่องรอให้ลูกเขียนประโยคโดยผู้เป็นพ่อช่วยเหลือ แล้วปิดไว้บนฝาห้องเรียงตามลำดับของเรื่อง ประโยคเหล่านี้จะมีการกลับมาอ่านกันบ่อย และประโยคใหม่เรื่องใหม่เพิ่มเติมเข้ามา ทำเช่นนี้ประมาณ ๔ เรื่อง ใช้เวลา ๒-๓ สัปดาห์ แต่ก็พบว่าก้าวหน้าน้อยมาก การขาดความสนใจของโมฮัมหมัดเห็นได้ชัด

เมื่อวิเคราะห์สถานการณ์และใช้ทฤษฎีการรับรู้ภาษาที่สองของ Krashen (๑๙๘๕) โดยเฉพาะในหัวข้อ input hypothesis และก็สังเกตเห็นได้ว่าเด็กไม่ชอบข้อมูลป้อนกลับเชิงลบ ผศ.ฟาร์จามิจึงตัดสินใจใช้ความรอบคอบและความนุ่มนวลมากยิ่งขึ้น (discretion and subtlety) เมื่อโมฮัมหมัดอายุ ๔ ขวบครึ่ง ผศ.ฟาร์จามิใช้วิธีเสริม (scaffolding) และไม่มีการประเมินอย่างเห็นได้ชัด เขาเลือกใช้หนังสือ Four Clever People สำหรับชั้นประถมศึกษา ๔ ซึ่งมีเรื่องง่าย ๆ ๔ เรื่อง และโมฮัมหมัดไม่เคยเห็นมาก่อน ผศ.ฟาร์จามิใช้กระดาษขนาด A๔ ตัดแบ่งเป็น ๔ แผ่น เท่ากันแล้วอ่าน ๑ ประโยคจากนิทานให้ลูกฟัง แต่เป็นประโยคที่ไม่มีปัญหาศัพท์หรือความเข้าใจ ด้านหนึ่งของกระดาษ ผศ.ฟาร์จามิเขียนคำในประโยคโดยไม่มีการเรียงเป็นรูปประโยค คำไม่สำคัญจะเว้นว่างบางตัวอักษรไว้ แต่คำสำคัญจะเขียนไว้เต็ม เพื่อให้โมฮัมหมัดเติมคำและอักษรที่เว้นว่างไว้โดยวิธีนี้โมฮัมหมัดจะเข้าใจรูปประโยคและปรับปรุงลายมือและภาระสกดตัวของตนเองได้

เมื่อโมฮัมหมัด เขียนได้จบประโยคจะได้รับคำชมเชย ส่วนประโยคยาว ๆ จะแยกเป็นประโยคสั้น ๆ ให้เห็น แต่จะไม่รีบร้อนในเรื่องการสร้างประโยค แต่เมื่อเห็นว่าโมฮัมหมัดพร้อมจะเรียนแล้วก็เริ่มสอน โมฮัมหมัดมักจะรีบร้อนให้สร้างประโยคเพิ่ม หรือโครงสร้างของประโยคใหม่ แต่จะสอนไม่เกิน ๔ ประโยคในแต่ละครั้งที่เรียน และจะไม่มีโครงสร้างประโยคใหม่ จนกว่าประโยคเก่าจะแล้วเสร็จ และเมื่อเริ่มบทเรียนใหม่โมฮัมหมัดต้องเอาประโยคเก่าจากแฟ้มเอกสารมาแสดงเสียก่อนและอ่านให้บิดาฟัง จึงจะเริ่มสอนเรื่องใหม่ต่อไป

สองเดือนหลังจากเริ่มบทเรียนการสร้างประโยค โมฮัมหมัดก็เรียนจบสามเรื่อง โมฮัมหมัดต้องการอ่านที่เดียวให้จบเรื่อง แล้วจึงสร้างประโยค ผศ.ฟาร์จามิจึงยกเลิกการสร้างประโยค แต่ใช้วิธีการคัดลอกข้อความค้นหาศัพท์ในพจนานุกรม และเขียนเรื่องป่าที่เล่าแล้วลงในสมุด หนังสืออ่านที่ระดับประถมปีที่ ๔ เช่นกัน แต่เป็นเล่มใหม่

เมื่อโมฮัมหมัดอายุครบ ๕ ปี การอ่านและการเล่าเรื่องเป็นภาษาอังกฤษของเขาเป็นระบบและสร้างสรรค์ เมื่อเอาหนังสือนิทานง่าย ๆ ให้อ่าน เขาก็สามารถอ่านได้อย่างคล่องแคล่ว เมื่อเอาหนังสือสำหรับผู้ใหญ่ให้อ่าน เขาก็สามารถอ่านคำหลายคำได้ชัดเจน แม้ว่าบางคำเขาจะไม่รู้ความหมายก็ตาม

บางครั้งเขาก็หาคำใหม่มาแทน คำที่ไม่รู้ ซึ่งเป็นคำที่ใกล้เคียงกันมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเขามองเรื่องในภาพรวมได้แล้ว

ความก้าวหน้าในภาษาฟาร์ซีของเขาที่แม่เป็นคนสอน ตอนนี่เริ่มใช้บัตรคำแล้ว และเทคนิคอื่น ๆ ที่ใช้สอนภาษาอังกฤษก็นำมาใช้ด้วย แต่ความสามารถด้านภาษาฟาร์ซีของเขายู่หลังภาษาอังกฤษมาก ผู้ปกครองหรือครูควรจำไว้ว่า เมื่อผู้สอนหรือเจ้าของภาษาปรับการสอนหรือข้อมูลให้ผู้เรียนเข้าใจได้จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Long : ๑๙๘๕)

เอกสารอ้างอิง

๑. Farjami, Hadi. "Raising Mohammad Bilingually in Iran," *Essential Teacher*, Volume ๒ Issue ๔ December ๒๐๐๕, pp. ๒๘-๓๐.

๒. Jackson, Baxter, *Confessions of an Ex-Krashen Basher* *Essential Teacher*, Volume ๓ Issue ๑ March ๒๐๐๖, pp. ๒๘-๓๐.

๓. Krashen, S. (๑๙๘๕). *The input hypothesis*. London: Longman.

๔. Long, M. H. (๑๙๘๕) *Input and second language acquisition theory*, In *input in second language acquisition*, ed. S. Gass and C. Madden, ๓๗๗-๔๓๓ Rowley, MA : Newbury House.

แบบสอบถามความพึงพอใจและข้อเสนอแนะ “วารสารการศึกษาไทย”

ด้าน	รายละเอียด	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง	ข้อเสนอแนะ
รูปแบบปก	สวยงาม					
	มีความเป็นเอกลักษณ์					
รูปเล่ม	ขนาดรูปเล่ม					
	ตัวอักษร					
	รูปแบบการจัดคอลัมน์ต่าง ๆ					
	รูปภาพประกอบ					
เนื้อหา	ความน่าสนใจของเนื้อหา					
	ความรู้ที่ได้รับ					
	การจัดแบ่งคอลัมน์					

ผู้ตอบแบบสอบถามครบถ้วนและส่ง fax กลับมาที่ สกศ. เบอร์ ๐๒ ๒๔๓ ๐๐๘๓ รับของที่ระลึกทุกคนค่ะ

ชื่อ-นามสกุล..... อายุ..... อาชีพ.....

ที่อยู่..... โทรศัพท์.....

กฎหมายน่ารู้

ดร.สวัสดี ภูทอง
สำนักพัฒนากฎหมายการศึกษา

สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา : ทางเลือกเพื่อการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ในยุคปัจจุบัน สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมีอิทธิพลต่อสังคมไทยและสังคมโลกเป็นอย่างมาก และมีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทยเกือบทุกครอบครัว ซึ่งพบเห็นได้ในทุกสถานที่อันส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคม กลายเป็นสังคมที่มีการใช้โทรศัพท์มือถือที่เป็นสมาร์ทโฟนอย่างแพร่หลาย มีการใช้แท็บเล็ต (Tablet) คอมพิวเตอร์พกพามากขึ้น รวมทั้ง เครื่องมืออื่น ๆ อีกมากมายเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสาร ทั้งด้านบันเทิง การศึกษา การค้นหาข้อมูล ซึ่งเป็นการเรียนรู้ได้ทุกสถานที่ ทุกเวลาที่ต้องการอย่างไร้ขีดจำกัด ในภาคเอกชนก็มีการนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) มาใช้โฆษณาประชาสัมพันธ์ อย่างมากมายเพราะเห็นว่ามีประสิทธิภาพสูง เข้าถึงคนได้ทุกกลุ่มอย่างรวดเร็ว และมีความน่าสนใจมากกว่าสื่อแบบเดิม

จากความเปลี่ยนแปลงของโลก ในยุคปัจจุบัน ซึ่งกลายเป็นสังคมยุคดิจิทัลที่มีการสื่อสารกันอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพสูง จึงเป็นเหตุผลจำเป็นที่สังคมไทยจะต้องปรับตัวและใช้โอกาสดังกล่าวมากำหนดเป็นจุดแข็งในการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะ ด้านการศึกษาของชาติ ปัจจุบันการศึกษาไทยยังอยู่ระหว่างการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาจะเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ เป็นทางเลือกที่ทุกฝ่ายเห็นความสำคัญ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา ซึ่งคาดว่าจะส่งผลให้การพัฒนาการด้านศึกษาและกระบวนการจัดการเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ยิ่งขึ้น อันจะส่งผลดีต่อเด็กและเยาวชน เป็นประโยชน์โดยตรงต่อสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๙ ว่า “รัฐต้องจัดให้มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผน ส่งเสริม และประสานการวิจัย การพัฒนาและการใช้ รวมทั้งการประเมินคุณภาพ และประสิทธิภาพของการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาของชาติ ดังนั้น การจัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อทำหน้าที่ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยสามารถทำหน้าที่เสนอแนะนโยบายด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของชาติ ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการนำเทคโนโลยีเพื่อศึกษามาใช้ ประโยชน์ให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้ สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาจะมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนทั้งด้านวิชาการ การผลิต พัฒนาสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ การศึกษาวิจัย และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของชาติ

การดำเนินการจัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จะทำให้เห็นภาพการจัดการศึกษาที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุนการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ สังคมจะได้รับประโยชน์ทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา และทุกฝ่ายจะได้รับผลจากการดำเนินงานของสถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันผลักดันให้มีการจัดตั้งหน่วยงานกลางด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาจะเป็นทางเลือกหนึ่งของการพัฒนาการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม เกิดผลดีต่อการศึกษา เกิดการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพ และส่งเสริมให้ทุกกลุ่มในสังคมทั้งรัฐและเอกชนได้รับโอกาสและได้ประโยชน์อย่างเสมอภาคเป็นธรรม

อย่างไรก็ตาม สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จะจัดตั้งเป็นหน่วยงานในลักษณะใดคงต้องมีการพิจารณา ร่วมกันจากทุกฝ่ายเพื่อหาข้อสรุปที่มีความเหมาะสมให้มากที่สุด เกิดประโยชน์สูงสุด และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมและวัฒนธรรมไทยในปัจจุบัน

เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๗ เวลา ๐๙.๐๐ น. รองศาสตราจารย์ ดร.ชานี ทองโรจน์ รองเลขาธิการสภาการศึกษา รักษาการแทน เลขาธิการสภาการศึกษา ให้การต้อนรับและมอบช่อดอกไม้แสดงความยินดีในโอกาสที่ ดร.จิรพรรณ ปุณเกษม ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ มารับตำแหน่งรองเลขาธิการสภาการศึกษาคนใหม่

ค่านิยม ๑๒ ประการ

๑. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
๒. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงาม เพื่อส่วนรวม
๓. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
๔. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม
๕. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม
๖. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เพื่อแม่และแบ่งปัน
๗. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง
๘. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
๙. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
๑๐. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี
๑๐. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำหรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา
๑๒. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

วารสารการศึกษาไทย
THAILAND EDUCATION JOURNAL

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ๔๔/๒๐ ถนนสุขุมวิท เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๐ ๒๖๖๘ ๘๑๒๓ ต่อ ๑๑๒๒ โทรสาร ๐ ๒๖๔๓ ๐๐๘๓ www.onec.go.th

